

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Економічний факультет
Кафедра економічної кібернетики**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
«Вплив міжнародних грошових переказів на макроекономічні
показники країн Східної Європи»**

студента 4 курсу
спеціальності 051 «Економіка»
ОПП «Економічна кібернетика»
денної форми навчання
Терещука Миколи Артемовича

Науковий керівник:
кандидат економічних наук,
доцент
Шпирко Віктор Васильович

Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень із
праць інших авторів без
відповідних посилань

Студент _____
(підпис)

Роботу допущено до захисту перед ЕК
рішенням кафедри економічної кібернетики
від 12 червня 2025 р., протокол № 15
Завідувач кафедри:
доктор економічних наук, професор
Ляшенко Олена Ігорівна

(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра містить: 64 ст., 5 рис., 8 табл., 93 джерел, 4 додатки

Ключові слова: міжнародні грошові перекази, макроекономічні показники, внутрішнє споживання, імпорт, заощадження, ВВП, платіжний баланс, цифрові технології, блокчейн, фінансова інфраструктура.

Об'єкт дослідження: міжнародні грошові перекази та їх вплив на економічний розвиток.

Мета дослідження: аналіз впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи, зокрема України, і розробка стратегій їх ефективного використання для економічного розвитку.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, статистичні методи, регресійний аналіз, мультиплікаторний аналіз, моделювання впливу на макроекономічні показники, порівняльний аналіз

Наукова новизна, теоретична значимість дослідження: дослідження розробляє підходи до оцінки впливу міжнародних грошових переказів на основі мультиплікаторного аналізу, враховуючи специфіку економік Східної Європи. Воно розширює теоретичне розуміння ролі грошових переказів у підвищенні фінансової стабільності та стимулюванні економічного зростання.

Практична цінність: запропоновані стратегії щодо зниження вартості переказів, розвитку фінансової інфраструктури, впровадження цифрових технологій і підвищення фінансової грамотності сприятимуть економічному розвитку України, забезпеченню фінансової стабільності та підвищенню добробуту населення.

RESUME

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Faculty of Economics, Department of Economic Cybernetics

Key words: international money transfers, macroeconomic indicators, consumption, imports, savings, GDP, payment balance, digital technologies, blockchain, financial infrastructure, economic development of Ukraine.

The graduation research of student deals with the analysis of international money transfers and their impact on the macroeconomic indicators of Eastern European countries, particularly Ukraine. It explores strategies for efficient utilization of these transfers and examines future perspectives through technological integration and financial infrastructure development.

The work is interesting for economists, policymakers, financial analysts, researchers in international finance, and anyone interested in the economic development of Eastern Europe and the role of money transfers in boosting economic stability and growth.

64 pages , 8 tables, 93 bibliog, 4 append.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ.....	8
1.1. Сутність міжнародних грошових переказів та їх роль у світовій економіці	8
1.2. Історичний контекст і еволюція міжнародних грошових переказів	10
1.3. Методологічні підходи до дослідження впливу грошових переказів на макроекономічні показники	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ	21
2.1. Механізм впливу міжнародних грошових переказів на економічне зростання країн Східної Європи.....	21
2.2. Аналіз динаміки міжнародних грошових переказів у країнах Східної Європи	26
2.3. Оцінка впливу грошових переказів на конкретні макроекономічні показники країн Східної Європи	28
2.4. Ризики та виклики, пов'язані з міжнародними грошовими переказами	31
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	37
3.1. Оцінка впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники України	37
3.2. Стратегії ефективного використання міжнародних грошових переказів в економічному розвитку України	40
3.3. Перспективи та напрямки розвитку міжнародних грошових переказів в Україні	45
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:.....	54
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

В останні десятиліття міжнародні грошові перекази стали невід'ємною частиною світової економіки, вони стали відігравати одну з найважливіших ролей у забезпеченні фінансових ресурсів для країн з низьким та середнім рівнем доходів. В умовах глобалізації та інтеграції світових економік грошові перекази від трудових мігрантів стають одним із найважливіших джерел фінансових ресурсів для багатьох країн Східної Європи. Вони відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності платіжного балансу, сприяють економічному зростанню та поліпшенню рівня життя населення.

Особливо актуальним це питання є для України, де обсяги грошових переказів значно впливають на економіку країни. Враховуючи складну економічну ситуацію та постійні виклики, пов'язані з російсько-українською війною, міжнародні грошові перекази стають одним з основних джерел валютних надходжень. Це зумовлює необхідність дослідження механізмів їх впливу на макроекономічні показники, таких як валовий внутрішній продукт, імпорт, внутрішнє споживання, заощадження, та платіжний баланс.

Крім того, аналіз впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники дозволяє розробити рекомендації щодо ефективного використання цих ресурсів для підтримання та стимулювання економічного розвитку. Успішна реалізація таких рекомендацій сприятиме підвищенню економічної стабільності та добробуту населення, що є важливим завданням для країн Східної Європи в цілому та і України зокрема.

Відомі вчені, такі як Діліп Ратха та Річард Адамс, досліджували вплив міжнародних грошових переказів на економічний розвиток країн, що розвиваються. Їхні дослідження показали, що грошові перекази сприяють зменшенню бідності, покращенню рівня освіти та медичного обслуговування. Однак, значна частина цих досліджень зосереджена на країнах Латинської Америки та Азії, що зумовлює необхідність проведення аналогічних досліджень у контексті країн Східної Європи. Проблеми міжнародної діяльності банків розглядали у своїх працях такі науковці, як: В. Г. Бабенко-Левада [3], З. В.

Герасимчук [4], О. М. Гладчук [5], В. І. Варцаба [6], О. В. Дзюблук [7], О. І. Заславська [8], В. М. Харабара [9] та інші. Але, незважаючи на достатню кількість публікацій щодо міжнародної діяльності банків, потребують дослідження питання щодо організації міжнародних грошових переказів банку з урахуванням впливу змін, що відбуваються в сучасному трансформаційному середовищі.

Об'єктом дослідження є процес міжнародних грошових переказів.

Предмет дослідження - вплив цих переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи.

Метою дослідження є вивчення впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи та розробці рекомендацій щодо ефективного використання цих ресурсів для економічного розвитку України.

Відповідно до мети в роботі поставлені і вирішуються такі завдання:

- дослідити сутність міжнародних грошових переказів та їх роль у світовій економіці;
- аналізувати історичний контекст і еволюцію міжнародних грошових переказів;
- оцінити методологічні підходи до дослідження впливу грошових переказів на макроекономічні показники;
- проаналізувати механізми впливу міжнародних грошових переказів на економічне зростання країн Східної Європи;
- провести аналіз динаміки міжнародних грошових переказів у країнах Східної Європи;
- визначити вплив грошових переказів на конкретні макроекономічні показники;
- виявити ризики та виклики, пов'язані з міжнародними грошовими переказами;
- розробити рекомендації щодо ефективного використання міжнародних грошових переказів в економічному розвитку України.

Методи дослідження включають аналіз літературних джерел, статистичні методи аналізу даних, регресії, порівняльний та кореляційний аналіз.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні нових підходів до дослідження впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники, а практична у розробці рекомендацій щодо їх ефективного використання.

Інформаційна база дослідження складається з офіційних статистичних даних, наукових публікацій, монографій, аналітичних звітів та інших джерел інформації.

Структура цієї роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Перший розділ присвячений огляду теоретико-методологічних основ міжнародних грошових переказів. Другий розділ містить аналіз впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи. Третій розділ розглядає практичні аспекти та перспективи впливу міжнародних грошових переказів на економіку України. Висновки підсумовують основні результати дослідження та пропонують рекомендації для майбутніх досліджень.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ

1.1. Сутність міжнародних грошових переказів та їх роль у світовій економіці

Міжнародні грошові перекази передбачають переказ коштів між резидентами та нерезидентами країни, забезпечуючи зарахування коштів на рахунок отримувача або видачу їх у готівковій формі. Наразі, коли світова економіка взаємопов'язана як ніколи раніше, міжнародні грошові перекази відіграють важливу роль у формуванні економічного середовища на різних континентах. Ці грошові перекази мають життєво важливе значення для міжнародної торгівлі, інвестицій та розширення бізнесу, сприяючи безперервному руху капіталу через кордони. Для бізнесу розуміння впливу та механізмів цих грошових переказів є не лише корисним, а й необхідним для виживання та зростання в умовах конкуренції на міжнародному ринку.[10]

Грошові перекази не лише допомагають бізнесам, а і задовольняють базові потреби звичайних людей та надають їм можливість розпоряджатися коштами на власний розсуд. Вони також відіграють важливу роль у створенні та підтримці малих підприємств у країнах, що розвиваються. За наявності належної мотивації чи консультацій, одержувачі коштів, наприклад надісланих їхніми близькими з-за кордону, можуть використати ці ресурси для підприємницької діяльності. Це включає інвестування, створення робочих місць і відкриття власного бізнесу, що в результаті сприяє економічному розвитку.

Успішні підприємницькі проекти, які частково або повністю фінансуються за рахунок грошових переказів, демонструють потужний вплив мігрантів на економіку їхніх рідних країн. У країнах, що розвиваються, де доступ до позик або кредитів може бути складним, приплив грошових переказів дає місцевим жителям можливість започаткувати власний бізнес. Це може бути як невелике роздрібне підприємство, так і сервісна компанія. Коли ці бізнеси зростають і

процвітають, вони не лише приносять дохід власникам, але й підживлюють позитивний цикл економічного зростання і зміцнення громади.

Також міжнародні грошові перекази є досить важливими для бізнесів, що працюють на світовому масштабі. Вони дозволяють компаніям здійснювати міжнародну торгівлю, закуповувати матеріали з-за кордону, платити іноземним працівникам та управляти інвестиціями в різних країнах. Безперешкодний рух капіталу, забезпечений цими переказами, дозволяє компаніям ефективно працювати на світовому ринку, швидко адаптуючись до нових можливостей.[11]

Міжнародні грошові перекази здійснюються кількома основними каналами. Перш за все, традиційні банківські перекази, хоча й надійні, але можуть супроводжуватися вищими комісіями та довшим часом переказу. Іншим варіантом є оператори грошових переказів, такі як Western Union і MoneyGram, які пропонують швидкі, хоча іноді і дорожчі послуги переказу грошей за кордон завдяки розгалуженій мережі відділень.[12]

Також існують онлайн та мобільні сервіси, зокрема PayPal, Wise (раніше TransferWise) і Remitly, які надають зручні та часто більш доступні способи надсилання грошей. Ці платформи дозволяють переказувати кошти безпосередньо на банківський рахунок або мобільний гаманець одержувача. Новітні технології, такі як блокчейн і криптовалюти, стають дедалі популярнішими для грошових переказів, пропонуючи низькі комісії та швидкий час транзакції, хоча вони вимагають від відправника та одержувача знань про цифрові валюти.[13]

Серед систем, які забезпечують інфраструктуру для ефективних і безпечних транзакцій, можна виділити: SEPA (Single Euro Payments Area - Єдиний платіжний простір євро), SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications - Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій) і TARGET2 (Транс'європейська автоматизована система експрес-переказів валових розрахунків у режимі реального часу).

Функціональність цих міжнародних платіжних систем виходить за межі простого спрощення проведення транзакцій. Вони запровадили стандартизацію

транскордонних платежів, пропонуючи бізнесу надійний і передбачуваний спосіб здійснення міжнародних переказів. Ця передбачуваність є важливою для планування та стабільної роботи підприємств, оскільки вони мають справу з різними валютами та регуляторними середовищами країн. Мінімізуючи затримки та ризики, пов'язані з міжнародними переказами, ці системи допомагають бізнесу підтримувати стабільний потік капіталу, що є важливим для щоденної діяльності та стратегічних ініціатив, таких як вихід на нові ринки, фінансування закордонних проектів або хеджування валютних ризиків.[10]

1.2. Історичний контекст і еволюція міжнародних грошових переказів

У нашому сучасному тісно пов'язаному світі безперешкодний рух коштів через кордони є важливішим, ніж будь-коли раніше. Ця складна мережа, відома як світова система грошових переказів, відіграє ключову роль у сприянні міжнародній торгівлі, підтримці трудових мігрантів, які надсилають гроші додому, та уможливленні глобальних інвестицій. Еволюція цієї мережі була довгою та захопливою - від неформальних мереж, заснованих на довірі, до сучасних технологічних платформ, таких як, наприклад, SWIFT.

Заглиблюючись в багату історію глобальної системи грошових переказів, можна простежити її коріння від стародавніх практик, таких як система Хавала, до створення сучасних потужностей. Розуміння цього історичного контексту допоможе краще зрозуміти, як функціонує сучасна система міжнародних грошових переказів.

Задовго до появи сучасної банківської справи люди і спільноти використовували хитромудрі способи передачі цінностей на відстані. Ці ранні системи, часто неформальні й засновані на міцних соціальних зв'язках, заклали основи сучасної складної фінансової інфраструктури.[14]

Спочатку бартер був переважаючим способом торгівлі. Близько 6000 року до нашої ери племена в Месопотамії та Фінікії почали торгувати худобою, а в міру розвитку сільського господарства вони також обмінювалися зерном і

овочами. Перевезення худоби і важких мішків із зерном виявилось трудомістким. Приблизно в 1200 році до нашої ери китайські купці почали використовувати раковини каури, піки та металеві ножі, як замітники товарів, які мали бути доставлені пізніше. Металеві інструменти мали округлу форму, можливо, щоб уникнути нещасних випадків. Вони стали монетами. До 500 року до н. е. монети були в обігу в Туреччині, Греції, Персії та Македонії. Пізніше монети поширилися по всій Римській імперії. Однак не виключено, що римським солдатам хоча б частково платили сіллю - за словами Плінія Старшого, пояснює слово «зарплата».

Паперові гроші були вперше введені в обіг у Китаї в період між 600 і 900 роками нашої ери. Завдяки своїй легкості, компактності та зручності транспортування, паперова валюта значно спростила процес переказів. Однак, у той час було надруковано надто багато банкнот, що передбачило сучасні економічні проблеми, призвівши до епізодів масової інфляції.[15]

Одним із найяскравіших прикладів таких ранніх систем грошових переказів є Хавала. Хавала - це стародавній метод, який зародився на Близькому Сході та в Південній Азії і, можливо, відноситься до VIII століття. Хавала - арабське слово, що означає «грошовий переказ», «кредит», або «довіра» і функціонувала як неофіційна глобальна система грошових переказів. Система спиралася на мережу довірених брокерів, відомих як хаваладари, що діяли в кожному регіоні. Щоб відправити гроші, людина передавала кошти хаваладару в одному місці, який потім зв'язувався з довіреним партнером у місці знаходження одержувача. Цей другий «хавала» виплачує еквівалентну суму (за вирахуванням невеликої комісії) зазначеному одержувачу. Примітною особливістю Хавали є те, що вона спирається на довіру і честь, а не на фізичні грошові перекази або юридично зобов'язуючі контракти. До її переваг належать швидкість, низька вартість, мінімум документації та можливість надавати послуги в районах, де немає офіційної банківської інфраструктури. Незважаючи на свою ефективність, через відсутність офіційного регулювання вони були схильні до зловживань, але історично вони були важливим рятувальним кругом, в основному для законних

угод. Інші ранні методи передачі вартості включали товарні гроші, такі як золото і срібло. Однак фізичне транспортування цих товарів створювало значні проблеми та ризики. Для полегшення торгівлі між регіонами також використовувалися векселі. Ці ранні методи служили своїй меті, але в міру зростання обсягів і складності міжнародної торгівлі ставало дедалі необхіднішим створення більш формальних і надійних фінансових систем, що заклало основу для розвитку банків. Цікаво зазначити, що в міру розвитку цих систем вони поступово ставали централізованими. Незважаючи на те що ці системи були зачатковими, вони стали найважливішими етапами в еволюції міжнародних фінансів.[14]

У середньовіччі в Європі купці вели розрахунки з іноземними торговцями на ярмарках, використовуючи короткострокові векселі. Пізніше введення в обіг банківських купюр, забезпечених золотом або сріблом, дозволило людям обмінювати їх на монети.[15] Підйом міжнародної торгівлі в пізньому Середньовіччі та епоху Відродження відіграв значну роль у формуванні більш структурованих фінансових установ. Ключовим моментом у розвитку глобальної системи грошових переказів стало створення банків, зокрема в італійських містах-державках Флоренції та Венеції. Ці перші банки, часто сімейні організації, такі як Medici Bank, почали сприяти торгівлі, пропонуючи кредити, випускаючи векселі та, що важливо, створюючи систему для переказу коштів через кордон. Фундаментальна робота цих первинних банківських систем значно вплинула на розвиток сучасної глобальної банківської системи, яка характеризується великими взаємопов'язаними установами.

Щоб вирішити проблеми, пов'язані з віддаленістю, і спростити міжнародні операції, банки розробили концепцію кореспондентського банківського обслуговування. Ця структура передбачає встановлення відносин і обслуговування рахунків між банками в різних країнах. Наприклад, банк у Лондоні може мати рахунок у банку в Амстердамі, і навпаки. Якщо продавець у Лондоні вимагає оплати постачальнику в Амстердамі, лондонський банк може наказати банку-кореспонденту Амстердама дебетувати його власний рахунок і

кредитувати рахунок постачальника. Ця домовленість фактично створила міжнародну платіжну мережу, уможливіючи переказ коштів без необхідності фізичного переміщення матеріальної валюти, такої як золото. Таким чином банки-кореспонденти стали невід'ємною частиною міжнародної торгівлі та фінансів; однак їхня залежність від багатьох посередників час від часу призводила до затримок і підвищених витрат. У міру розвитку цієї заплутаної мережі з'явилися запитання щодо того, які методи міжнародних переказів грошей пропонують оптимальну швидкість і ефективність.

Винахід телеграфу в XIX столітті зробив революцію у сфері комунікацій і, як наслідок, різко прискорив темпи розвитку міжнародних фінансів. До винаходу телеграфу передача фінансової інформації та платіжних інструкцій через океани здійснювалася за допомогою кораблів, що могло займати тижні та місяці. Завдяки можливості відправляти повідомлення практично миттєво телеграф змінив глобальну систему грошових переказів. Тепер банки могли використовувати телеграфний переказ для направлення платежів банкам-кореспондентам, що значно скорочувало час, необхідний для врегулювання міжнародних угод. Це призвело до зростання спеціалізованих послуг банківських переказів, а такі компанії, як Western Union, зіграли ключову роль у забезпеченні швидкого транскордонного переказу коштів телеграфною мережею. Незважаючи на те, що телеграф був великим кроком уперед, його використання передбачало ручне кодування і декодування, що залишало можливість для помилок. Крім того, для фактичного переказу коштів, як і раніше, були потрібні базові кореспондентські банківські відносини. Незважаючи на свої недоліки, телеграф став вирішальним кроком на шляху до створення більш швидкої та ефективної світової фінансової системи.

Незважаючи на досягнення телеграфу, міжнародній фінансовій системі, як і раніше, не вистачало стандартизованих і безпечних засобів міжбанківської комунікації. Різні банки використовували різні формати і протоколи для платіжних інструкцій, що призводило до неефективності, помилок і затримок; до появи SWIFT відсутність стандартизації ще більше ускладнювала визначення

того, які міжнародні перекази є найбільш оптимальними. Така розрізнена ситуація викликала гостру потребу в єдиній системі і проклала шлях до створення SWIFT. У 1973 року консорціум із 239 банків із 15 країн заснував Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій (SWIFT). Метою SWIFT, штаб-квартира якого розташована в Бельгії, було створення безпечної, стандартизованої та надійної мережі обміну повідомленнями для полегшення міжнародних фінансових операцій. Важливо розуміти, що SWIFT не зберігає і не переказує кошти, а надає банкам платформу для надсилання та отримання стандартизованих повідомлень, пов'язаних із фінансовими операціями, таких як платіжні доручення, підтвердження та інші інструкції.

Розвиток інтернету та мобільних технологій призвів до настання нової ери фінансових інновацій, відомої як фінтех (FinTech). Ця хвиля технологічного прогресу має значний вплив на глобальну систему грошових переказів, оскаржуючи панування традиційних банків і створюючи нові можливості для транскордонних платежів. Компанії FinTech стали основними гравцями на ринку міжнародних грошових переказів. Ці платформи використовують технології для надання послуг, які швидші, дешевші та зручніші за традиційні банківські перекази. Вони часто пропонують кращі обмінні курси, нижчі комісії та прозоре ціноутворення, що робить їх привабливим варіантом для фізичних осіб і підприємств. Ці фінтех-компанії стали серйозними конкурентами в питанні про те, які міжнародні грошові перекази кращі, особливо для індивідуальних клієнтів.

Технологія блокчейн, що лежить в основі таких криптовалют, як біткоїн і Ripple (XRP), здатна здійснити подальшу революцію у сфері транскордонних платежів. Криптовалюти надають можливість практично миттєвих і недорогих грошових переказів, минаючи традиційну кореспондентську банківську систему. Однак перш ніж вони отримають широке поширення, необхідно вирішити такі проблеми, як волатильність цін, невизначеність нормативно-правової бази та проблеми масштабованості.

Майбутнє глобальних грошових переказів характеризуватиметься посиленням конкуренції, технологічними інноваціями та переходом до більш децентралізованих систем. Очікується подальша інтеграції блокчейну та інших нових технологій, появи цифрових валют центральних банків (CBDC), а також постійної уваги до розширення доступу до фінансових послуг. З огляду на залежність SWIFT від традиційної банківської системи, то традиційна банківська система має стати гнучкішою, щоб нові фінансові технології могли співіснувати та створювати різноманітнішу й динамічнішу ситуацію для міжнародних фінансів.[14]

1.3. Методологічні підходи до дослідження впливу грошових переказів на макроекономічні показники

Поточні дослідження впливу грошових переказів на національну економіку можна розділити на три чіткі висновки: позитивний вплив, відсутність помітного впливу та негативний вплив. Крім того, визначено дві основні методології дослідження: статистичний аналіз і з'ясування існуючих економічних теорій, переважно тих, що ґрунтуються на кейнсіанській думці. Дослідження стверджує, що грошові перекази мають позитивний ефект, тим самим зміцнюючи кейнсіанську економіку. Економісти, які зосереджуються на теоретичних основах, виступають за позитивний вплив, тоді як статистичні аналізи дають суперечливі результати. Казачевичі, Гавране, Хорват [16] проаналізували 95 досліджень і дійшли висновку, що 40% досліджень повідомляють про позитивний ефект, 40% – про відсутність ефекту, а 20% – про негативний ефект. Дослідження, які повідомляють про відсутність впливу або негативний вплив, зазвичай використовують статистичні методи для визначення кореляції між грошовими переказами та ВВП. Наприклад, Чамі, Фуленкамп і Джах'яс [17] виявили негативний вплив грошових переказів на економіку. Загалом, середній ефект грошових переказів є позитивним, але економічно незначним.

Спостережувані результати можуть бути результатом неповних моделей або відсутності певних даних. Численні дослідження з використанням подібних

методологій виявили позитивний вплив грошових переказів на економічні показники, причому деякі з них пропонують чітке фундаментальне обґрунтування цього явища. Ретельний огляд літератури охоплює дослідження, засновані на статистичному аналізі та економічній теорії. Оладіпо [18] виявив, що збільшення грошових переказів на 1% призводить до зростання ВВП Нігерії на 0,0238%. Дослідження Імаї та ін. [19], Марван та ін. [20], Салахуддін [21] також підтверджують позитивний вплив грошових переказів. Фіні та ін. [22] дійшли висновку, що вплив може залежати від розміру країни. Шахбуз і Ахмад [23] виявили позитивний вплив на економічне зростання у різних країнах. Прадхане та ін. [24] підтвердили це для 39 країн, що розвиваються. Інші дослідники виявили позитивний вплив на платіжний баланс, зазначивши, що перекази можуть замінити іноземну фінансову допомогу та стимулювати інвестиції. Однак вчені визнають, що ефект збільшення попиту може спричинити інфляцію та збільшити дефіцит торгівлі. Дослідження Мундака [25] показує, що розвиток фінансового сектору покращує використання грошових переказів та посилює їх позитивний вплив на зростання. Інший важливий висновок автор зробив на основі досліджень Лукас [26], Розель та ін. [27] та Вудрафф і Зентено [28]: грошові перекази дозволяють домогосподарствам із середнього до нижнього кінця розподілу багатства накопичувати виробничі активи та мати доступ до самозайнятості та підприємництва. Вони виявили, що третина капіталу мікропідприємств у Мексиці надходить від мігрантів зі США. Шталь і Арнольд [29] дослідили, що значну частку грошових переказів в Бангладеш, Індії, Пакистані та інших країнах витрачали на житло.

Мультиплікаційний ефект, створений грошовими переказами, сприяє збільшенню сукупного попиту. Хоча частина цього доходу може бути спрямована на імпорт, інший сегмент служить для пожвавлення місцевої промисловості. Катрінеску та ін. [30] визначили сприятливий вплив грошових переказів на економічне зростання, підкресливши важливість добре розвинутих інституцій та політики. Пепра та ін. [31] відзначили, що загальний вплив

грошових переказів та фінансового сектору на економіку є вищим за індивідуальний, що вимагає кращої політики.

Щодо впливу на платіжний баланс, Хасан і Холмс [32] визнали позитивний вплив грошових переказів на баланс поточного рахунку. Однак Фарзанеган і Хасан [33] виявили, що в країнах Близького Сходу та Північної Африки грошові перекази призвели до збільшення дефіциту торгівлі через імпорту. Подібні висновки зробив і Тунг [34] для країн Азійсько-Тихоокеанського регіону. Обсяг імпорту, викликаного грошовими переказами, може перевищувати суму самих переказів, але це можливо лише за певних умов.

Відповідно до кейнсіанської економіки можна сформулювати теоретичне пояснення щодо впливу грошових переказів на економіку одержувача, включаючи такі аспекти, як споживання, заощадження, імпорту, ВВП і торговий баланс. У праці «Зайнятість, відсотки та гроші» [35] та згідно джерела [36] наголошується на необхідності скоригувати ці елементи, зокрема, щоб оцінити вплив грошових переказів на країни, які їх отримують. Також представлені додаткові припущення та графічні зображення.

Математична інтерпретація була сформульована джерелом на основі кейнсіанських принципів щодо споживання, сукупного попиту, заощаджень, інвестицій, граничних тенденцій i , зрештою, мультиплікатора. Для домогосподарств, які їх отримують, грошові перекази є джерелом доходу. Цей дохід згодом розподіляється на заощадження та споживання. Споживання, у свою чергу, поділяють на внутрішнє споживання та імпорту (рис. 1.1).

Використовуючи кейнсіанське рівняння $I = S$, можна зробити висновок, що всі заощадження можна конвертувати в інвестиції. Тим не менш, частина вкладників зберігає свої кошти готівкою, а інша їх вкладає.

Ступінь, до якого заощадження перетворюються на інвестиції, залежить від рівня розвитку фінансових установ.

Стосовно заощаджень розумно зробити висновок, що після визначеного періоду часу частина цих заощаджень неминуче буде спрямована на споживання чи інвестиції. Щоб отримати точні цифри для розрахунків, необхідне спеціальне

дослідження поведінки домогосподарств. Зрештою, враховуючи, що внутрішнє споживання являє собою дохід домогосподарств у країні, ми отримали модель, що ілюструє вплив грошових переказів на економіку країни-одержувача (рис. 1.1).

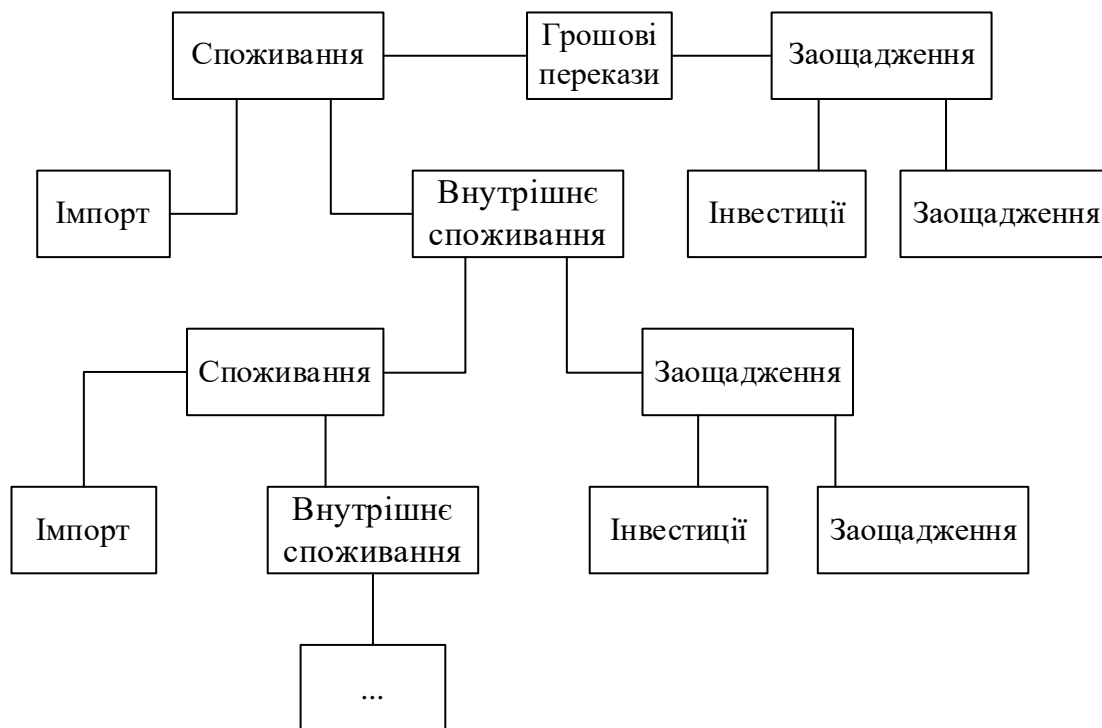

Рис. 1.1 Модель впливу грошових переказів на економіку отримувача

Джерело: складено автором на основі [36]

Можна справедливо визнати, що ця модель не включає в себе уряд. Спрощення ґрунтується на передумові, що податки, зібрані урядом від розподілу доходу, створеного внутрішнім споживанням, будуть розподілені та зафіксовані в загальних цифрах споживання та інвестицій. Очевидно, що розподіл доходів і податків як урядом, так і домогосподарствами відбувається різними способами, і визнання цієї різниці підвищить точність розрахунків. Тим не менш, врахування цієї складності значно ускладнює розрахунки; тому ми дотримуємося рівнянь, наведених вище, відповідно до моделі, зображеної на рис. 1.1.

Включення уряду в модель дозволяє більш повно зрозуміти, як грошові перекази впливають на економіку країни-одержувача.

Рис. 1.2 Розширена модель впливу грошових переказів на економіку отримувача
Джерело: складено автором на основі [36]

Прогнози ґрунтуються на таких передумовах:

1. Домогосподарства спочатку розподіляють отримані грошові перекази на заощадження та споживання.
2. Домогосподарства розподіляють усі заощадження, отримані від грошових переказів, на споживання або інвестиції протягом року.
3. Споживання поділяється на два типи: внутрішнє споживання та імпорт.
4. Розподіл грошових переказів з іншої сторони призводить до внутрішнього споживання, яке включає наявний дохід домогосподарства та державні податки.
5. Подальший наявний дохід і податки розподіляються відповідно до однакових граничних схильностей до споживання та імпорту [36].

У цьому розділі було детально розглянуто основні аспекти міжнародних грошових переказів, їх історичний розвиток, сучасну інфраструктуру і методологічні підходи до оцінки їх впливу на макроекономічні показники. Зокрема, проаналізовано роль переказів як фінансового інструменту, що сприяє

економічному зростанню домогосподарств і бізнесів, забезпечує міжнародну торгівлю і підтримує економічну активність у країнах-одержувачах.

Спочатку було висвітлено практичну значимість грошових переказів для глобальної економіки та їхній вплив на малі підприємства й міжнародний бізнес. Розглянуто ключові канали здійснення переказів, включаючи традиційні банківські послуги, операторів переказів та інноваційні платформи, такі як блокчейн і криптовалюти. Аналіз демонструє багатогранну роль переказів: вони забезпечують приплив капіталу, стимулюють підприємництво, розширюють міжнародну торгівлю та впливають на макроекономічну стабільність.

Також було представлено історичний контекст еволюції грошових переказів, починаючи з давніх методів, таких як система Хавала, до сучасних фінансових платформ. Історичний аналіз включає розвиток банківських систем, появу телеграфу, стандартизацію через SWIFT і вплив фінансових технологій. Було підкреслено, як ці етапи сприяли формуванню сучасної глобальної платіжної інфраструктури та зміцненню взаємозв'язків між країнами.

Наприкінці було висвітлено методологічні підходи до дослідження впливу грошових переказів на макроекономічні показники, включаючи використання кейнсіанських принципів для оцінки мультиплікаційного ефекту, розподілу споживання і заощаджень, а також впливу на ВВП і платіжний баланс. Оцінка даних підтверджує значення переказів як джерела доходу для домогосподарств і засобу стимулювання інвестицій. Розглянуто теоретичні моделі, що демонструють вплив переказів на економіку, враховуючи урядову участь і поведінку домогосподарств. Дослідження демонструють різноманітні ефекти: від позитивних, що стимулюють економічне зростання, до нейтральних і навіть негативних. Вплив грошових переказів на платіжний баланс також неоднозначний, залежно від економічного контексту та політичних умов країн-одержувачів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

2.1. Механізм впливу міжнародних грошових переказів на економічне зростання країн Східної Європи

Хвилі розширення ЄС, що відбулися в 2004, 2007 та 2013 роках, сприяли необмеженому пересуванню осіб по всьому ЄС, серед багатьох інших переваг. Це включає в себе можливість шукати роботу в іншій державі-члені ЄС, отримати доступ до системи соціального забезпечення та користуватися такими ж правами та обов'язками, як і місцева робоча сила. Однак нові країни-члени ЄС демонструють відставання в економічному прогресі порівняно зі своїми старшими колегами, що підтверджується різними соціально-економічними показниками. Працівники, які походять з цих нових членів ЄС, стикаються зі зниженим рівнем життя, проблемами в забезпеченні роботи, нижчими зарплатами та поширеною корупцією, що спонукає до міркувань про міграцію до розвиненіших країн ЄС. З 2004 по 2020 рік понад 9 мільйонів осіб емігрували з нових країн-членів ЄС, причому Польща (2,9 мільйона) та Румунія (2,7 мільйона) були основними джерелами цієї еміграції. Станом на 2020 рік населення ЄС становило 447,3 мільйона осіб, при цьому 13,7 мільйона осіб проживали в одній державі-члені ЄС, маючи громадянство іншої країни-члена ЄС.

Еміграційні потоки та їхні наслідки можна аналізувати з різних точок зору, включно з факторами, що спонукають до міграції (Бундучі та ін. [37] ; Ель-Сакка та Макнабб [38]), роль міграційних потоків у сприянні економічному зростанню та їхній вплив на конвергенцію, валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, продуктивність та ринки праці як у країнах відправлення, так і в країнах, що приймають (Толмачева та ін. [39]). Крім того, слід зазначити важливість грошових переказів, які надсилають працівники, для подолання бідності (Буткус та ін. [40]). Грошові перекази можуть становити значну частку доходу в країнах еміграції та можуть навіть пом'якшити негативні тенденції, що

спостерігаються в інших показниках, таких як платіжний баланс, нижчий рівень розвитку та недостатні фактори зростання. Однак важливо визнати, що збільшення грошових переказів може також корелювати зі зменшенням робочої сили та потенціалом постійної еміграції.

Проведені раніше дослідження впливу грошових переказів на економічний розвиток дали різні результати, підкреслюючи, що ці наслідки залежать від диспропорцій у соціально-економічному розвитку (Майєр і Шера [41]; Кабат та ін. [42]). Основна гіпотеза передбачає, що особисті грошові перекази відіграють вирішальну роль у формуванні економічного розвитку нових держав-членів ЄС.

Питання, пов'язані з вільним пересуванням осіб та міграцією, є важливими предметами в сфері досліджень (європейської) інтеграції. З неокласичної точки зору, економічну теорію міграції можна висвітлити через синтез із сучасною економічною географією. Обидві системи стосуються змін у фізичній кількості робочої сили або балансу між робочою силою та пропозицією капіталу, які виникають внаслідок імміграції та еміграції (Бадінгер та ін. [43]; Барро [44]; Барро та Сала-і-Мартін [45]; Буаяд-Ага та Ведрін [46]). Інкалтараяу та ін. [47] стверджують, що приплив мігрантів зменшує запас капіталу по відношенню до робочої сили, що потенційно може призвести до конвергенції доходу на душу населення. Це явище може виникати внаслідок подальших змін рівнів заробітної плати, рівня зайнятості та показників безробіття між країною походження та приймаючою нацією. Нові моделі економічної географії припускають, що підвищена заробітна плата спонукатиме збільшення міграційних потоків, тим самим потенційно посилюючи кумулятивну причинно-наслідкову динаміку (Болдуїн, [48]; Кругман, [49]).

Зосереджуючись на грошових переказах, стає можливим реалізувати як мікроекономічні, так і макроекономічні аспекти. Мікроекономічна точка зору охоплює особистий дохід та його позитивний вплив на моделі споживання домогосподарств у країні походження емігранта, тоді як макроекономічна точка зору включає різні змінні для оцінки взаємного впливу грошових переказів на економічну діяльність, включаючи платіжний баланс і заробітну плату, як у

країні перебування, так і в країні походження (Старк і Блум, [50]; Ель-Сакка і МакНабб [51]; Бух і Кукуленц [52]). На макрорівні дослідники також досліджують зв'язок між грошовими переказами та національними характеристиками, такими як державні витрати та ВВП як у країнах іммігрантів, так і в країнах емігрантів (Хатрорубі та Алуї [53]; Аккоюнлу та Холоділін [54]; Варгас-Сільва [55]; Шимкова та Лангхамрова [56]). Крім того, науковці в цій галузі аналізують фактори, що впливають на грошові перекази, та їхні наслідки. Капур [57] наголошує на важливості грошових переказів як зовнішнього джерела фінансування розвитку для країн, що розвиваються, проводячи порівняння з іншими формами зовнішнього фінансування. Мексика, яка часто розглядається в літературі (Амуедо-Дорантес і Позо [58]; Тейлор та ін. [59]), виділяється як одна з країн, що отримує найбільший приплив грошових переказів, що є доречним прикладом.

У межах Європи країни Східної Європи стали членами ЄС на початку перехідного процесу в 1990-х роках, згодом переживаючи поступове зростання еміграції разом із зростанням грошових переказів. Дослідження, проведене Буткус та ін. [40] досліджували вплив грошових переказів на подолання бідності в семи країнах Центральної та Східної Європи з 2006 по 2015 рік. Використовуючи методи аналізу панельних даних, включаючи об'єднані звичайні найменші квадрати (pooled OLS), фіксовані ефекти, випадкові ефекти та 3-етапну оцінку найменших квадратів, їхні висновки показали, що грошові перекази справляють значний позитивний вплив на бідність, про що свідчать три з чотирьох показників. Крім того, Рауссер та ін. [60] виявили сприятливий вплив грошових переказів на економічний розвиток Литви, Латвії та Естонії. Крім того, Меєр і Шера [61] провели панельний аналіз даних, що охоплює шість балканських країн за період з 1999 по 2013 рік, підтверджуючи позитивний вплив грошових переказів на економічне зростання в приймаючих країнах, використовуючи фіксовані ефекти для остаточної інтерпретації разом із випадковими ефектами та об'єднаною регресією.

Кабат та ін. [42] досліджували приплив грошових переказів до країн Вишеградської групи, аналізуючи дані з 2000 по 2018 рік, щоб оцінити вплив грошових переказів як на ВВП на душу населення, так і на зростання ВВП на душу населення. Їх висновки показали позитивний вплив на ВВП на душу населення; однак істотного впливу на зростання ВВП на душу населення виявлено не було. В Угорщині Кадь та Лігеті [62] мали на меті надати емпіричні докази щодо основних детермінант схильності до грошових переказів за допомогою пробіт-регресій, а також представити змінні, пов'язані з грошовими переказами, використовуючи регресії OLS (звичайні найменші квадрати). Їхній аналіз зосередився на характеристиках відправників, виявивши, що старші чоловіки з професійно-технічною освітою демонструють найвищу ймовірність надсилання грошових переказів, тоді як ймовірність надання приватної допомоги є більшою серед короткострокових мігрантів. Крім того, Барбоне та ін.) [63] повідомили про помітне збільшення грошових переказів у Польщі, яке зросло з 0,5% до 1,5% ВВП між 1995 і 2011 роками, а пік у 2,5% ВВП припав на 2006-2007 роки. Це збільшення позитивно вплинуло на зростання ВВП і сприяло добробуту певних верств польського населення. Крім того, Баяр [64] провів дослідження за участю вибірки країн Центральної та Східної Європи з 1996 по 2013 роки, використовуючи тести причинності.

Результати свідчать про односторонній причинно-наслідковий зв'язок між грошовими переказами та надходженням прямих іноземних інвестицій до економічного зростання. Джіні [65] провів аналіз впливу грошових переказів на економічне зростання в 12 країнах Центральної та Східної Європи протягом періоду з 1996 по 2010 роки, використовуючи модель фіксованих ефектів, яка враховувала гетероскедастичність для коригування стандартної помилки. Використовуючи модель, яка включає додаткові фактори, що сприяють економічному зростанню, такі як валове накопичення капіталу, прямі іноземні інвестиції та економічна відкритість, він визначив, що грошові перекази негативно впливають на зростання.

У 2007 році Румунія стала членом Європейського Союзу, на той час вона була однією з двох найменш розвинених країн ЄС, поряд з Болгарією. ВВП країни на душу населення, виміряний за паритетом купівельної спроможності, становив у той рік лише 44% від середнього по ЄС. Це членство дало значні можливості для румунів шукати роботу в розвиненіших країнах ЄС і сприяло еміграції. Дослідження, проведене Бундучі та ін. [37] використали панельний аналіз даних, щоб дослідити макроекономічні фактори, що впливають на грошові перекази в Румунії. Сіміонеску [66] порівняв моделі еміграції Румунії, члена ЄС, із моделями Молдови та України, які не є членами ЄС. Її висновки показали, що Румунія, втративши 17% свого населення, отримувала грошові перекази на 2,5 відсоткових пункти більше, ніж у двох інших країнах. Цей значний приплив коштів був предметом аналізу різними вченими. Наприклад, Сілаші та Сіміна [67] визначили, що грошові перекази відіграють певну роль у короткостроковому економічному розвитку. Крім того, Гощин [68] застосував методологію OLS і виявив позитивну кореляцію між надходженням грошових переказів та економічним зростанням у Румунії з 1994 по 2011 рік. Ніта [69] також дійшов висновку, що грошові перекази позитивно впливають на економічний розвиток Румунії.

Мансур і Квіллін [70] детально описують позитивний вплив грошових переказів на подолання бідності та заощадження. Вплив грошових переказів на батьківщину емігранта може суттєво відрізнятись залежно від того, як ці кошти використовуються. Якщо грошові перекази спрямовані на інвестиції у виробничий процес, вони дають помітно позитивні результати; і навпаки, якщо їх передусім розподілити на споживання, вони можуть призвести до збільшення імпорту, тим самим зводячи нанівець свій потенційний позитивний вплив. Цілком можливо, що користь для економічного зростання може проявлятися лише в короткостроковій перспективі. У довгостроковій перспективі, хоча грошові перекази не сприяють економічному зростанню, виявилось, що вони стимулюють кінцеве споживання домогосподарств і посилюють нерівність у доходах (Халлер та ін. [71]). Економетричний аналіз, проведений Блушоуці та

Нікас [72], використовуючи дані часових рядів, досліджував вплив грошових переказів на споживання, інвестиції та імпорт у Румунії, Болгарії та Албанії. Їх результати показують позитивну кореляцію між грошовими переказами та всіма трьома змінними, підкреслюючи важливу роль, яку відіграють грошові перекази.[73]

Рис. 2.1 Частка особистих грошових переказів у ВВП в 11 країнах Східної Європи країни (у %), середнє 2004-2023 рр

Джерело: побудовано автором на основі даних Світового банку [74] (таблиця А.1 додатку А)

2.2. Аналіз динаміки міжнародних грошових переказів у країнах Східної Європи

Протягом останніх років грошові потоки показували значну нестабільність через пандемію COVID-19 та її економічні наслідки. Регіон безпосередньо відчув на собі обмеження на поїздки та локдауни, що призвело до масових зрушень на ринку праці. Це спричинило значне зниження попиту на робочу силу, зростання безробіття, і, як результат, скорочення обсягів грошових переказів та загального рівня працевлаштування. Розглянувши безпосередньо грошових переказів та

оплати праці працівників в аналізованих країнах регіону, то можна побачити, що більші обсяги грошових переказів та оплати праці приходяться саме на Румунію, Польщу та Хорватію.

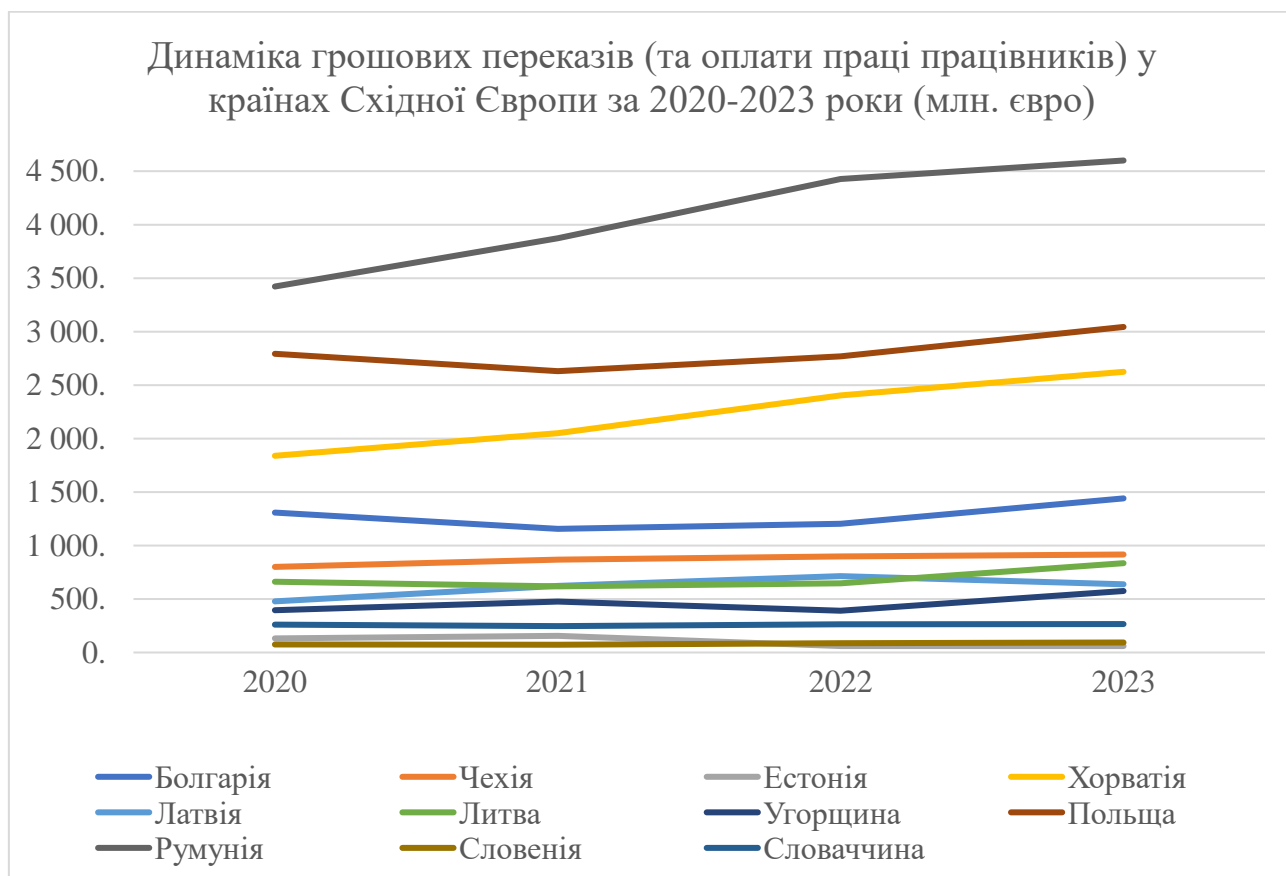

Рис. 2.2 Динаміка грошових переказів (та оплати праці працівників) у країнах Східної Європи за 2020-2023 роки (млн. євро)

Джерело: складено автором на основі даних [75] (таблиця А.1 додатку А)

Досить опосередковані показники можна помітити у Чехії, Литва та Латвія. Найменші показники грошових переказів (та оплати праці працівників) спостерігаються в Угорщині, Словаччині, Словенія та Естонія.

Якщо проаналізувати середні показники грошових переказів (та оплати праці працівників) за вказаний період, то найбільший найбільший показник зареєстровано в Румунії — 4079,98 млн. євро. На другому місці знаходиться Польща із середнім показником 2808,92 млн. євро. Також значним є показник у Хорватії — в середньому 2229,5 млн. євро. Що стосується Болгарії, то її показник становить 1277,15 млн. євро. П'яту позицію займає Чехія зі середнім показником у 870,65 млн. євро. Менший показник демонструє Литва — 690,425 млн. євро.

Наздоганяє Литву Латвія з середнім показником у 613,25 млн. євро. Нижчі показники грошових переказів (та оплати праці працівників) зареєстровано в Угорщині 459,025 млн. євро, Словаччині 259,1 млн. євро та Естонії 102,45 млн. євро. Найменший показник виявився у Словенії – 82,325 млн. євро.[75]

2.3. Оцінка впливу грошових переказів на конкретні макроекономічні показники країн Східної Європи

Використавши формули (2.1) – (2.3) з обраного джерела, ми можемо оцінити вплив грошових переказів на внутрішнє споживання, імпорт і заощадження, а також їх кумулятивний вплив.

$$C_I = R * \frac{MPC*(1-MPM)}{(1-MPC*(1-MPM))} = R * M_{C_I}^R, \quad (2.1)$$

$$Imp = R * \frac{MPC*MPM}{(1-MPC*(1-MPM))} = R * M_{Imp}^R, \quad (2.2)$$

$$S = R * \frac{(1-MPC)}{(1-MPC*(1-MPM))} = R * M_S^R, \quad (2.3)$$

де C_I – внутрішнє споживання,

Imp – імпорт;

S – заощадження;

R – грошові перекази;

$M_{C_I}^R$ - мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання;

M_{Imp}^R - мультиплікатор грошових переказів на імпорт;

M_S^R - мультиплікатор заощаджень від грошових переказів;

MPC - гранична схильність до споживання;

MPM - гранична схильність до імпорту.

Розрахована сума заощаджень містить суми заощаджень «готівкою» та інвестицій, як показано на рисунку 3.

Припускаючи, що всі заощадження будуть витрачені на споживання або інвестиції протягом одного року, частка ВВП, спричинена грошовими переказами, дорівнює:

$$GDP = \frac{C_I+S}{GDP} * 100\%, \quad (2.4)$$

або

$$GDP = \left(\frac{R}{GDP} * 100\% \right) * \left(\frac{1-MPC*MPM}{1-MPC*(1-MPM)} \right) = \left(\frac{R}{GDP} * 100\% \right) * M_{GDP}^R, \quad (2.5)$$

де M_{GDP}^R - мультиплікатор грошових переказів до ВВП

У формулі (2.5) частка ВВП, зумовлена грошовими переказами, розраховується як відношення грошових переказів до ВВП, помножене на мультиплікатор грошових переказів до ВВП.

Використання мультиплікаторів є досить зручним, оскільки дає чітку відповідь на питання, як кожен, наприклад, долар отриманих грошових переказів впливає на економіку країни-реципієнта. Наприклад, мультиплікатор грошових переказів до ВВП 1,5 означає, що кожен долар отриманих грошових переказів спричиняє збільшення ВВП на 1,5 долара. Мультиплікатор грошових переказів на імпорт 0,7 означає, що кожен долар отриманих грошових переказів спричиняє збільшення імпорту на 0,7 долара.

Вплив грошових переказів на платіжний баланс відбувається тоді, коли отримані грошові перекази спричиняють приплив грошей, а імпорт, зумовлений грошовими переказами, спричиняє відтік грошей.

Вплив грошових переказів на платіжний баланс країни можна розрахувати як чисту суму від притоку та відтоку грошей:

$$BoP_R = R - Imp, \quad (1.6)$$

де BoP – платіжний баланс,

BoP_R - вплив грошових переказів на платіжний баланс країни.

Якщо $BoP_R > 0$, то грошові перекази впливають позитивно, і навпаки. Іншими словами, якщо $BoP_R > 0$, то грошові перекази спричиняють чистий притік. Якщо $BoP_R < 0$, то грошові перекази спричиняють чистий відтік. Сума чистого притоку або відтоку дорівнює BoP_R .

Застосовуючи припущення (прогнози наведені в підрозділі 1.3) разом із формулами (2.1)-(2.5), ми оцінюємо внутрішнє споживання, імпорт, заощадження і ВВП, що є результатом впливу грошових переказів. Для більш

чіткого уявлення про ступінь впливу грошових переказів на економіку ми обчислюємо співвідношення вищезазначених показників до ВВП країни за конкретний рік.

Розрахунок впливу на платіжний баланс виконується за допомогою формули (2.6) із використанням даних Світового банку. Гранична схильність до споживання визначається шляхом відношення витрат на кінцеве споживання до загального обсягу валового накопичення та витрат на кінцеве споживання за відповідний рік. Подібним чином гранична схильність до імпорту визначається шляхом розрахунку відношення імпорту товарів і послуг до ВВП разом із імпортом товарів і послуг за відповідний рік. Поточні ціни за відповідний рік використовуються для представлення підсумків вищезазначених показників, які включають грошові перекази, отримані фізичними особами та ВВП.[36]

Для оцінки впливу грошових переказів на конкретні макроекономічні показники країн Східної Європи було використано формули (2.1)-(2.4). При розрахунку було використано дані за 2023 рік (таблиця А.2 додатку А). Використавши формулу (2.1) ми знайшли мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання для таких країн: Болгарія – 0,38; Хорватія – 0,57; Латвія – 0,18; Литва - -0,04; Угорщина - -0,8; Польща – 0,06; Словенія – 0,08. Мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання показує як кожен долар отриманих грошових переказів впливає на збільшення або зменшення внутрішнього споживання. На прикладі Болгарії можна сказати, що кожен долар грошових переказів спричиняє збільшення внутрішнього споживання на 0,38 долара.

Використавши формулу (2.2) ми можемо визначити вплив грошових переказів на імпорт. В результаті розрахунків було отримано наступні значення показників: Болгарія – -0,15; Хорватія – -0,15; Латвія – -0,03; Литва - 0,01; Угорщина - 0,2; Польща – -0,01; Словенія – -0,02. Цей мультиплікатор показує вплив кожного отриманого долара грошових переказів на імпорт. Наприклад, в Угорщини кожен долар грошових переказів спричиняє збільшення імпорту на 0,2 долара.

За допомогою формули (2.3) можна дізнатися вплив грошових переказів на збільшення або зменшення заощаджень конкретної країни. Отримано такі значення для країн: Болгарія – 1,15; Хорватія – 1,15; Латвія – 1,03; Литва - 0,99; Угорщина - 0,98; Польща – 1,01; Словенія – 1,02. Мультиплікатор заощаджень від грошових переказів показує вплив кожного долару грошових переказів на заощадження. В обраних країнах всі значення показують позитивний вплив грошових переказів на заощадження, так як всі значення більше нуля.

За формулою (2.4) розраховується значення мультиплікаторів грошових переказів до ВВП обраних країн: Болгарія – 1,53; Хорватія – 1,72; Латвія – 1,21; Литва - 0,95; Угорщина - 0,90; Польща – 1,06; Словенія – 1,09. Мультиплікатор грошових переказів до ВВП показує як кожен долар грошових переказів впливає на ВВП країни. Можемо спостерігати, що найбільш позитивний вплив грошових переказів на ВВП має Хорватія.

Вплив грошових переказів на платіжний баланс країни можна розрахувати як чисту суму від притоку та відтоку грошей, тобто за формулою (2.5). Розрахувавши, отримали такі показники: Болгарія – 0,03; Хорватія – 0,09; Латвія – 0,03; Литва - 0,01; Угорщина - 0,02; Польща – 0,01; Словенія – 0,01. Якщо значення $BoP_R > 0$, то грошові перекази впливають позитивно, та навпаки. Або ж, якщо $BoP_R > 0$, то можна стверджувати, що грошові перекази спричиняють чистий притік. У всіх обраних країнах грошові перекази впливають позитивно на платіжний баланс і спричиняють чистий притік. [36,76,77,78,79]

2.4. Ризики та виклики, пов'язані з міжнародними грошовими переказами

Грошові перекази є одним із багатьох факторів, пов'язаних з міграцією, які впливають на розвиток. У цьому контексті грошові перекази характеризуються як добровільні, різноспрямовані та приватні міжнародні перекази, що здійснюються мігрантами, індивідуально чи колективно, особам, з якими вони мають тісні стосунки. Фінансові ресурси, отримані мігрантами, можуть бути

використані, інвестовані або заощаджені як у країні походження, так і в країні призначення.

Оцінюючи вплив грошових переказів на розвиток, корисно розрізняти їх вплив на індивідуальному чи мікрорівні (що стосується мігрантів та їхніх сімей), на рівні громади чи мезорівні та на рівні економіки/країни чи макрорівні.

На макрорівні значні надходження грошових переказів збільшують національний дохід, стабілізують національний платіжний баланс і покращують кредитоспроможність країн-одержувачів на міжнародних кредитних ринках, особливо коли грошові перекази направляються офіційними засобами. На мезорівні місцеві економіки розвиваються, оскільки грошові перекази стимулюють споживання та підвищують попит на місцеві товари та послуги, що, у свою чергу, сприяє створенню робочих місць. Крім того, грошові перекази можуть збільшити доступність місцевого капіталу для реінвестування в бізнес.

На мікрорівні домогосподарства-одержувачі отримують користь від грошових переказів, оскільки вони можуть дозволити собі такі основні потреби, як їжа, охорона здоров'я, освіта та житло. Ці кошти підвищують їх стійкість до різних ризиків, включаючи безробіття, інвалідність, нещасні випадки та хвороби, а також зовнішні виклики, такі як зміна клімату. Крім того, грошові перекази впливають на соціальний статус і престиж сімей, які їх отримують, оскільки покращений доступ до фінансових ресурсів дозволяє відзначати соціальні та сімейні події, зміцнювати соціальні зв'язки та частково зменшувати соціальні недоліки. Домогосподарства, які отримують грошові перекази, відчують збільшення заощаджень завдяки зростанню наявного доходу. Дослідження показують, що зі збільшенням суми отриманих грошових переказів також збільшується кількість сімей, які заощаджують, відкривають банківські рахунки та займаються іншою фінансовою діяльністю.

Потенційні несприятливі наслідки значних потоків грошових переказів для країн походження на макрорівні включають підвищення обмінних курсів, що негативно впливає на експорт, а також зростання регіональних розбіжностей між регіонами, які отримують грошові перекази, і тими, які не отримують. На

мезорівні соціальна напруга в громадах може посилюватися, оскільки розрив між одержувачами та не одержувачами грошових переказів розширюється. Крім того, значні інвестиції в нерухомість можуть призвести до підвищення місцевих цін на землю, майно та будівельні матеріали. Крім того, грошові перекази можуть стимулювати попит на імпортні товари замість підтримки товарів місцевого виробництва. На мікрорівні між одержувачами та відправниками може виникнути залежність, що чинить тиск на відправників і погіршує умови їхнього життя в країнах походження. Подібним чином такі фактори, як девальвація валюти та економічний спад у країні відправника, можуть впливати на суми, які можна переказати.[80]

Хоча очікується, що потоки грошових переказів сприятимуть розвитку сектору неторгівельних товарів через зростання внутрішнього попиту, обидві галузі, які конкурують в експорті та імпорті, — головним чином, торгівельний сектор — страждають від підвищення реального обмінного курсу та, як наслідок, зниження міжнародної конкурентоспроможності. Несприятливий вплив грошових переказів на сектор торгівлі може бути посилений, якщо вони також призведуть до інфляції, оскільки підвищення цін може призвести до підвищення заробітної плати в економіці. Ця ситуація може погіршитися, якщо грошові перекази одночасно зменшать пропозицію робочої сили. За такого сценарію, незважаючи на те, що сектор неторгівельних товарів може спромогтися перенести певний тиск на заробітну плату на ціни, сектор торгівельних товарів, ймовірно, зіткнеться зі значними труднощами при цьому, враховуючи його схильність до міжнародної конкуренції та, як наслідок, зниження конкурентоспроможності.

Теоретично важко захистити думку про те, що розширення внутрішнього попиту буде повністю приділено неторгівельному сектору. Відповідно, у міру того, як частина споживання, викликаного грошовими переказами, буде спрямована на ринкові товари, зростатиме попит на імпорт. Ця ситуація в поєднанні зі зниженням міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних фірм, згаданих у попередньому параграфі, може призвести до погіршення

зовнішньої позиції. Наприклад, Світовий банк вказує, що значне зростання грошових переказів, яке спостерігалось в Сальвадорі в 1990-х роках, було, ймовірно, ключовим фактором, який сприяв погіршенню торговельного дефіциту країни, який протягом цього десятиліття зріс з менш ніж 7 відсотків ВВП до майже 14 відсотків ВВП.

Послаблення монетарного регулювання, інфляційний тиск і розподіл інвестицій між секторами є критичними проблемами. Якщо надходження грошових переказів залишаться всередині країни — принаймні в повному обсязі — через розширення рахунку поточних операцій, ці значні надходження можуть призвести до збільшення грошових агрегатів, тим самим поставивши під загрозу цілі щодо інфляції. Історичні дані свідчать про те, що значне збільшення грошових переказів може призвести до швидкого зростання цін на фінансові активи, зокрема на нерухомість. Це явище може створити значні економічні деформації, вплинути на розподіл інвестицій між секторами та потенційно призвести до надмірних інвестицій у певні сфери, такі як нерухомість.

Попереднє обговорення підкреслює кілька проблем, з якими можуть зіткнутися політики у світлі значного зростання грошових переказів. Ці явища, будучи невід'ємною частиною природного процесу пристосування до нової рівноваги, не повинні надто тривожити політиків. Розглядаючи грошові перекази як сприятливий шок для економіки, результуюче реальне підвищення курсу та пов'язані з цим наслідки, яких зазнає країна-одержувач, будуть лише компонентом неминучого процесу коригування відносної ціни, який слідує за сприятливими шоками. Тим не менш, у випадках, коли це реальне підвищення є винятково вираженням, або якщо пристосування до нової рівноваги є непослідовним, тобто воно не повністю узгоджується зі змінами в економічних фундаментальних показниках кожного моменту, політики можуть вважати доцільним мінімізувати негативні наслідки для експортних галузей, наскільки це можливо.[81]

На початку цього розділу були визначені формули для детального аналізу впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн

Східної Європи. Було досліджено механізм впливу грошових переказів на економічне зростання країн, динаміку грошових потоків, їхній вплив на внутрішнє споживання, імпорт, заощадження та ВВП. Результати досліджень свідчать про значний вплив грошових переказів на економічну активність, який варіюється в залежності від країни та макроекономічного контексту.

Аналіз показав, що грошові перекази можуть стимулювати внутрішнє споживання та заощадження, але також можуть впливати на збільшення імпорту, що може негативно позначитися на платіжному балансі. Крім того, дослідження підкреслили, що вплив грошових переказів на економічне зростання є неоднозначним і залежить від багатьох факторів, включаючи економічну політику та інституційні умови.

На макрорівні грошові перекази сприяють стабілізації національного платіжного балансу, покращують кредитоспроможність країн та стимулюють розвиток місцевих економік. Однак, значні потоки грошових переказів можуть викликати підвищення обмінних курсів та інфляцію, що негативно впливає на міжнародну конкурентоспроможність. На мезорівні грошові перекази можуть підвищувати соціальну напругу у громадах та призводити до зростання місцевих цін на нерухомість. На мікрорівні вони сприяють підвищенню добробуту домогосподарств, але можуть створювати залежність між відправниками та одержувачами.

Послаблення монетарного регулювання, інфляційний тиск і розподіл інвестицій між секторами залишаються критичними проблемами, пов'язаними з міжнародними грошовими переказами. Значне збільшення грошових переказів може призвести до швидкого зростання цін на фінансові активи, особливо нерухомість, та створити економічні деформації. Політики повинні враховувати ці виклики, щоб мінімізувати негативні наслідки для експортних галузей та забезпечити стабільність економіки.

Загалом, грошові перекази мають як позитивні, так і негативні наслідки для економіки країн Східної Європи. Важливо враховувати ці наслідки при формуванні економічної політики та стратегії розвитку, спрямованої на

максимізацію позитивного впливу грошових переказів та мінімізацію їх негативних ефектів.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

3.1. Оцінка впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники України

Для оцінки впливу грошових переказів на макроекономічні показники України (додаток Б), а саме на ВВП, внутрішнє споживання, імпорт, заощадження а також платіжний баланс можна використати формули (2.1)-(2.5). Щоб оцінити вплив, використаємо дані за 2017-2021 рр. Використавши формулу (2.1) знайшли мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання. Він мав такі значення: за 2017 рік він становив 0.18, 2018р - 0.50, 2019р - 3.12, за 2020р - -2.15, 2021р - -0.35. Можна сказати, що кожен долар грошових переказів за 2019 рік спричинив максимальне збільшення внутрішнього споживання – 3.12.

За допомогою формули (2.2) визначено вплив грошових переказів на імпорт, знайшовши мультиплікатор. За такі роки він становив – 2017р - 0.97, 2018р - 1.02, 2019р - 1.41, 2020р - 1.29, 2021р - 1.06. Можем спостерігати кореляцію з мультиплікатором переказів на внутрішнє споживання – за 2019 рік він досягнув екстремуму.

Формула (2.3) допомогла визначити вплив грошових переказів на заощадження України за визначені роки. За 2017р - 0.44, 2018р - 0.13, 2019р - -0.01, 2020р - -0.13, 2021р - -0.08.

Використавши формулу (2.4), розраховано значення грошових переказів до ВВП України за 2017 – 2021 рр. Отримані значення: 2017р - 0.21, 2018р - 0.49, 2019р - 2.71 , 2020р - -2.44, 2021р - -0.40.

За обрахунками формули (2.5) змогли дослідити вплив грошових переказів на платіжний баланс України: 2017р - -40968, 2018р - -46406, 2019р - -48212, 2020р - -40987 2021р - -55040. Якщо значення $VoP_R > 0$, то грошові перекази впливають позитивно, та навпаки. Або ж, якщо $VoP_R > 0$, то можна стверджувати, що грошові перекази спричиняють чистий притік. Можемо

спостерігати, що всі значення від'ємні, тобто, грошові перекази спричиняють чистий відтік. [36,82,83,84,85,86,87]

З метою оцінки впливу грошових переказів на ключові макроекономічні показники країни, у даному підрозділі буде проведено аналіз на основі доступних статистичних даних з використанням інструментів Excel. Першим етапом дослідження став кореляційний аналіз, спрямований на виявлення найбільш тісно пов'язаних з грошовими переказами макроекономічних індикаторів. Результати аналізу, представлені в додатку В виявили ряд статистично значущих кореляцій.

Найбільш тісний позитивний зв'язок з обсягом грошових переказів спостерігається за такими показниками: дохід (коефіцієнт кореляції: 0.58): це свідчить про те, що зі збільшенням обсягу грошових переказів спостерігається тенденція до зростання загального доходу в країні; витрати на споживання (коефіцієнт кореляції: 0,96): грошові перекази сприяють збільшенню споживчої активності населення. приріст імпорту (коефіцієнт кореляції: 0,65): зростання грошових переказів призводить до збільшення попиту на імпортні товари та послуги; приріст доходу (коефіцієнт кореляції: 0.74) демонструє позитивний зв'язок з грошовими переказами, що узгоджується з попереднім пунктом про загальне зростання доходу; мультиплікатор грошових переказів на імпорту (коефіцієнт кореляції: 0.67): збільшення грошових переказів має мультиплікативний ефект на зростання імпорту; ВВП на душу населення (коефіцієнт кореляції: 0.72): позитивна кореляція між грошовими переказами та ВВП на душу населення може свідчити про їхній внесок у підвищення рівня економічного розвитку країни.

Варто зазначити, що коефіцієнти кореляції витрати на споживання, приріст доходу, ВВП на душу населення є досить високими, що вказує на сильний лінійний зв'язок з грошовими переказами.

Водночас, слід зауважити, що кореляційний аналіз відображає лише наявність лінійного зв'язку між змінними, але не вказує на причинно-

наслідковий зв'язок. Для більш глибокого розуміння впливу грошових переказів на зазначені макроекономічні показники проведено регресійний аналіз.

За результатами регресії залежності доходу від грошових переказів, таблиця Г.1 Додатку Г було визначено, що варіація обсягу грошових переказів пояснює приблизно 34% ($R^2 = 0,34$) варіації показника "Дохід" у вибірці за досліджуваний період, однак F-значущість становить 0,09, що перевищує поріг 0,05 і пояснює модель як статистично незначущу. Таким чином, незважаючи на позитивний напрямок зв'язку (коефіцієнт при змінній "Грошові перекази" становить приблизно 0.0000086), наявні дані та результати регресійного аналізу не надають достатніх статистичних доказів (на 5% рівні значущості) для підтвердження гіпотези про вплив грошових переказів на показник "Дохід" в Україні за досліджуваний період.

Регресійний аналіз впливу грошових переказів на витрати на споживання показав дуже сильний та високо значущий позитивний зв'язок між грошовими переказами та витратами на споживання за 9 років (таблиця Г.2 Додатку Г). R^2 становить 0.918, що вказує на те, що майже 92% варіації витрат на споживання пояснюється зміною обсягу грошових переказів. Модель є високо статистично значущою в цілому (Significance F $\approx 4.6E-05$, що значно менше 0.05). Коефіцієнт при грошових переказах ($5.67E-05$) є позитивним і високо статистично значущим (P-value $\approx 4.6E-05$). Це означає, що зростання грошових переказів супроводжується статистично значущим зростанням витрат на споживання та ці перекази спрямовуються здебільшого на споживання.

Аналіз регресії залежності ВВП на душу населення від грошових переказів (таблиця Г.3 додатку Г) показує статистично значущий позитивний зв'язок. R^2 становить 0.52, тобто приблизно 52% варіації ВВП на душу населення пояснюється змінами в обсягах грошових переказів у цій моделі. Це вказує на помірно сильну залежність. Модель є статистично значущою загалом (Significance F = 0.028, що < 0.05). Коефіцієнт при грошових переказах (0.248) є позитивним і статистично значущим (P-value = 0.028). Це означає, що збільшення грошових переказів на 1 млн. доларів США пов'язане зі зростанням

ВВП на душу населення в середньому на 0.248 доларів США за досліджуваний період.

Аналіз результатів множинної регресії (Залежність Заощаджень від Імпорту, Доходу, Витрат на споживання та Грошових переказів)

Побудована модель множинної регресії (таблиця Г.4 додатку Г), що пояснює заощадження (Y) через фактори імпорту, доходу, витрат на споживання та грошових переказів (X), демонструє високу загальну якість: R-квадрат становить 0.9438, що означає, що модель пояснює приблизно 94.4% варіації заощаджень. Модель є статистично значущою загалом (Significance F = 0.009, що < 0.05). Це свідчить про те, що принаймні один з включених факторів має значущий вплив на заощадження.

Однак, аналіз окремих коефіцієнтів показує: імпорт та витрати на споживання мають статистично незначущий вплив на заощадження в цій моделі (p -value > 0.05). Дохід має негативний коефіцієнт (-165515) і є статистично незначущим на 5% рівні (p -value ≈ 0.065), хоча значущий на 10% рівні. Негативний знак є контрінтуїтивним і може вказувати на проблеми мультиколінеарності або особливості даних. Грошові перекази: коефіцієнт для грошових переказів є позитивним (0.468), що вказує на потенційний прямий зв'язок (збільшення переказів веде до збільшення заощаджень, контролюючи інші фактори). Проте, цей вплив є статистично абсолютно незначущим (p -value ≈ 0.824 , що значно > 0.05).

3.2. Стратегії ефективного використання міжнародних грошових переказів в економічному розвитку України

Зниження вартості міжнародних грошових переказів є важливим кроком для забезпечення їх доступності та економічної ефективності. Ініціативи Європейської Комісії та підписання Спільної заяви надавачів послуг з переказу коштів спрямовані на зниження комісій за перекази до цільового показника у 3%. Це дозволить значно скоротити витрати для відправників та забезпечити більшу підтримку українцям.

Для ефективного використання грошових переказів необхідно забезпечити прозорість розмірів комісій та доступність послуг. Спільна заява передбачає розкриття комісій, включаючи обмінні курси, встановлені ЄЦБ та Національним банком України. Це допоможе споживачам обирати найбільш вигідні та безпечні канали для переказів.

Сприяння розвитку платіжної інфраструктури та цифровізації послуг з переказу коштів є ключовими елементами стратегії. Це включає підтримку роботи мережі агентів та впровадження сучасних технологій для забезпечення швидких та безпечних переказів. Незважаючи на війну, платіжна інфраструктура в Україні продовжує працювати стабільно, що дозволяє отримувати перекази з використанням різних способів, включаючи міжнародні системи переказів, карткові перекази та SWIFT.

Міжнародні системи грошових переказів стали важливим каналом для надання гуманітарної допомоги та соціальних виплат українцям від міжнародних організацій, таких як Міжнародний Комітет Червоного Хреста. Це сприяє підтримці населення в умовах гуманітарної кризи, спричиненої війною.

Зниження вартості переказів та підвищення прозорості сприятиме тому, що населення віддаватиме перевагу безпечнішим офіційним каналам переказів. Це, у свою чергу, забезпечить розвиток прозоріших, доступніших та конкурентніших послуг із переказу коштів, що матиме позитивний вплив на економіку України.[88]

Завдяки фінансовій інклюзії населення активно використовує сучасні фінансові інструменти для покращення свого добробуту. Стимулювання розвитку платіжної інфраструктури для безготівкових операцій, особливо у сільській місцевості та віддалених територіях, сприяє цьому процесу.

Важливим напрямом є інноваційний розвиток, який передбачає створення цифрового суспільства, забезпечення кібербезпеки та діджиталізації. Серед індикаторів стратегічних цілей є запровадження нових технологій для здійснення платежів та переказів коштів, таких як QR-коди, що вже інтегрували шість банків. Це робить процеси більш зручними та доступними для всіх.

Загалом, реалізація цих стратегій сприятиме ефективному використанню міжнародних грошових переказів для економічного розвитку України, забезпечуючи додаткову підтримку українському населенню та сприяючи стабільності та зростанню економіки.

У сучасних умовах розвитку світової економіки зростає роль банківської системи щодо здійснення міжнародних розрахунків, за рахунок чого відбувається поширення взаємозв'язків між національними господарствами.[89,90]

Міжнародні перекази здійснюються з використанням міжнародних платіжних систем, що є на територіях двох і більше держав. Сучасні платіжні системи є зручним способом переслати кошти в різні куточки світу, використовуючи сучасні інформаційні технології, на основі яких можна здійснювати перекази між картковими рахунками в банку, за допомогою створених віртуальних центрів та банкоматів.

В Україні визначається стійка тенденція щодо розвитку грошових переказів. За даними Національного банку, у 2022 році в Україну було перераховано 13 млрд доларів США в еквіваленті, куди увійшли перекази через офіційні канали: банки, міжнародні системи грошових переказів, поштові відділення, та неофіційні – шляхом передавання грошей із рук в руки.

Протягом 2022 року в Україні працювали 37 міжнародних систем переказів коштів. Найбільші обсяги грошових коштів, що надійшли через міжнародні системи переказів, були отримані від таких країн, як Італія, Ізраїль, США, Німеччина, Польща. А серед систем переказів лідируючими стали Western Union, через яку було проведено половину всіх переказів за 2022 рік, PrivatMoney і міжнародна система MoneyGram. Українці активно використовують міжнародні системи платежів у щоденній практиці переказів. Завдяки грошовим переказам родини можуть дозволити собі купувати їжу та медичні послуги, задовольняти базові потреби.

У сучасних політичних умовах, що характеризуються військовою агресією з боку рф, компанії міжнародних систем підтримують українців шляхом

скасування та зменшення плати за перекази в Україну. Наприклад, компанія Western Union прибрала оплату за послугу «готівка на рахунок» під час відправлення переказів в Україну із інших країн світу. Компанія MoneyGram також скасувала плату за відправлення коштів на рахунки українців, а система RIA скасувала плату за перекази в Україну та Польщу. Міжнародні системи переказів, що діють в Україні, офіційно припинили свою діяльність в росії та білорусі.[91]

Також варто зазначити міжнародна міграцію, що супроводжується одним з найпотужніших міжнародних фінансових потоків, який формується завдяки переказам мігрантами зароблених за кордоном коштів своїм сім'ям на батьківщині. Перекази сприяють підвищенню рівня життя, зменшенню бідності та накопиченню людського капіталу. Крім того, вони мають позитивний мультиплікативний ефект на економіку країни.

Зароблені мігрантами за кордоном кошти впливають передусім на добробут їхніх домогосподарств, оскільки головним чином витрачаються на споживання. Таким чином, перекази сприяють підвищенню рівня життя, зменшенню бідності, зростанню освітнього рівня молоді та скороченню дитячої смертності. В Україні завдяки заробіткам трудових мігрантів зросла кількість вищих навчальних закладів, їх студентів та випускників у західних областях, охоплених масовою трудовою еміграцією.

Після задоволення основних потреб сім'ї частина переказів спрямовується на заощадження та інвестування. Хоча ця частка є меншою за витрати на споживання, вона сприяє розвитку малого бізнесу та підвищенню інвестиційного потенціалу країни.

Зарубіжний досвід показує, що ефективно використання переказів мігрантів можна стимулювати через розробку відповідних заходів. Наприклад, в Індії існують спеціальні банківські депозити з підвищеними відсотковими ставками для мігрантів. Пакистан надає митні знижки на імпорт обладнання для бізнесу, а Філіппіни запровадили програми з накопичувальними рахунками для купівлі житла, освіти та відкриття бізнесу.

Крім того, залучення коштів мігрантів можна стимулювати випуском цінних паперів, що поширюються в діаспорах, деноміновані в іноземній валюті, з вигідними процентами та обмінними курсами. Наприклад, Ізраїль та Індія успішно використовують такі облигації для фінансування соціально значущих проектів.

Зменшення вартості переказів та спрямування їх офіційними каналами також є важливим аспектом. Це дозволяє уникнути тіньової економіки та забезпечити належну конкуренцію на ринку фінансових послуг. Забезпечення доступу до банківських послуг нелегальних мігрантів можна досягти шляхом видачі спеціальних ідентифікаційних карток, як це зроблено в Мексиці.[92]

Загалом, реалізація цих стратегій сприятиме ефективному використанню міжнародних грошових переказів для економічного розвитку України, забезпечуючи додаткову підтримку українському населенню та сприяючи стабільності та зростанню економіки.

Рис. 3.1 Динаміка грошових переказів в Україну з-за кордону млн. дол. США
Джерело: складено автором на основі даних [87]

3.3. Перспективи та напрямки розвитку міжнародних грошових переказів в Україні

Міжнародні грошові перекази відіграють надзвичайно важливу роль в економіці України, забезпечуючи підтримку багатьох сімей та сприяючи притоку іноземної валюти. Розвиток технологій та зміни у світовій фінансовій системі суттєво впливають на цю сферу, відкриваючи нові можливості та визначаючи майбутні шляхи її розвитку в Україні. Розгляну ключові тенденції, виклики та потенційні напрямки розвитку міжнародних грошових переказів в українському контексті.

Однією з головних перспектив розвитку є подальша цифровізація міжнародних грошових переказів. Традиційні банківські системи поступово поступаються місцем інноваційним підходам, що базуються на цифрових технологіях. В Україні, з її високим рівнем проникнення мобільного зв'язку та зростаючою популярністю онлайн-сервісів, цей тренд є особливо актуальним. Очікується подальше зростання використання мобільних додатків та онлайн-платформ для здійснення міжнародних переказів, що забезпечує користувачам зручність, швидкість та часто нижчі комісії порівняно з традиційними методами.

Важливу роль відіграють технологічні інновації, такі як блокчейн та штучний інтелект. Хоча в Україні ці технології ще не набули широкого застосування у сфері міжнародних грошових переказів, у майбутньому вони можуть мати значний вплив. Блокчейн здатний забезпечити більш прозорі, безпечні та швидкі транзакції, усуваючи посередників та знижуючи витрати. Штучний інтелект може бути використаний для покращення процесів верифікації клієнтів, запобігання шахрайству та оптимізації маршрутів переказів.

Значущим напрямком розвитку є зростання конкуренції на ринку міжнародних грошових переказів. Поява нових фінтех-компаній та онлайн-сервісів створює конкуренцію для традиційних банків та систем грошових переказів. Це, як правило, призводить до зниження комісій та покращення якості обслуговування для споживачів в Україні. Очікується, що ця тенденція

збережеться, що зробить міжнародні грошові перекази більш доступними та вигідними для українців.

Водночас, існують і певні виклики для розвитку міжнародних грошових переказів в Україні. До них належать регуляторні аспекти, зокрема щодо санкцій та вимог комплаєнсу. Для України, яка перебуває в умовах геополітичної нестабільності, ці питання є особливо важливими. Необхідно забезпечити належне регулювання ринку міжнародних грошових переказів, з одного боку, сприяючи його розвитку та інноваціям, а з іншого – забезпечуючи безпеку та запобігаючи незаконним фінансовим операціям.

Ще одним викликом є ефективність банківських систем країн-відправників та країн-одержувачів. Від цього залежить швидкість здійснення переказів. В Україні необхідно продовжувати роботу над підвищенням ефективності банківської системи, її інтеграцією з міжнародними платіжними системами та спрощенням процедур отримання та відправлення міжнародних грошових переказів.

Враховуючи вищезазначене, можна виділити наступні основні напрямки розвитку міжнародних грошових переказів в Україні:

- Стимулювання розвитку та впровадження цифрових технологій у сфері міжнародних грошових переказів, зокрема через підтримку фінтех-стартапів та створення сприятливого регуляторного середовища.
- Дослідження та потенційне впровадження новітніх технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, для підвищення ефективності, безпеки та прозорості міжнародних переказів.
- Забезпечення здорової конкуренції на ринку міжнародних грошових переказів шляхом сприяння виходу на ринок нових гравців та усунення зайвих адміністративних бар'єрів.
- Удосконалення регуляторної бази у сфері міжнародних грошових переказів з урахуванням міжнародних стандартів та особливостей українського ринку.

- Продовження роботи над підвищенням ефективності банківської системи та її інтеграції з міжнародною платіжною інфраструктурою.

- Підвищення фінансової грамотності населення щодо використання різних інструментів міжнародних грошових переказів та їхніх переваг і недоліків.

Перспективи розвитку міжнародних грошових переказів в Україні виглядають багатообіцяючими. Подальша цифровізація, впровадження інноваційних технологій та зростання конкуренції сприятимуть тому, що міжнародні грошові перекази стануть ще більш зручними, швидкими, дешевими та безпечними для українців. Водночас, для реалізації цього потенціалу необхідно ефективно реагувати на існуючі виклики та продовжувати роботу над удосконаленням регуляторного середовища та інфраструктури.[93] Також розвиток міжнародних грошових переказів може мати істотний вплив на ключові макроекономічні показники України, включаючи внутрішнє споживання, імпорт, заощадження, ВВП, та платіжний баланс. Використовуючи методи цифровізації, впровадження інноваційних технологій і стимулювання конкуренції, можна очікувати позитивну динаміку.

Можна прогнозувати, що використовуючи технології для зручності міжнародних переказів, мультиплікатор грошових переказів на споживання може досягти значень близьких до 2.5-3.0 до 2025 року. Це буде сприяти збільшенню обсягів споживання товарів і послуг, покращуючи загальний добробут населення. Щодо імпорту, то зростання кількості переказів та їх доступності може спричинити зростання мультиплікатора імпорту до рівня близько 1.5-1.6 у 2025 році, оскільки населення буде більше витратити на імпортовані товари. Це вимагає підтримки вітчизняного виробництва для збалансування торгового дефіциту. Також інтеграція новітніх технологій, таких як блокчейн, разом з більшою фінансовою грамотністю, може покращити мультиплікатор впливу на заощадження. Очікується його підвищення до рівня 0.2-0.3, що дозволить створити умови для інвестиційного розвитку та стабілізації фінансової системи. Говорячи про ВВП, то використання новітніх технологій для

розширення міжнародних переказів може збільшити їх частку у ВВП України до рівня приблизно 1.5-2.0%. Це сприятиме економічному зростанню завдяки додатковому притоку капіталу в країну. Та завдяки сприянню офіційним каналам переказів, вдосконаленню регуляторної бази і залученню нових гравців на ринок, можна очікувати зменшення негативного впливу на платіжний баланс. До 2025 року від'ємні значення можуть суттєво скоротитися, наближаючись до нульового рівня, що буде свідчити про стабілізацію притоку і відтоку коштів.

Якщо Україна ефективно впровадить зазначені методи, результати будуть відображатися в зменшенні дефіциту платіжного балансу та стимулювання споживання. Важливо зазначати ймовірне покращення інвестиційного клімату через зростання заощаджень і ефективності фінансової системи. І підвищення фінансової доступності для населення і створення нових економічних можливостей.

У цьому розділі було детально розглянуто практичні аспекти та перспективи впливу міжнародних грошових переказів на економіку України. Було оцінено їх вплив на ключові макроекономічні показники, розроблено стратегії ефективного використання та визначено напрямки розвитку цього важливого фінансового інструменту.

Результати дослідження підтвердили значний вплив міжнародних грошових переказів на економічну активність України. Аналіз показав, що грошові перекази сприяють збільшенню внутрішнього споживання, стимулюють інвестиції, зменшують рівень бідності та покращують добробут домогосподарств. Зокрема, мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання у 2019 році досягнув пікових значень, що свідчить про вагомую роль цих переказів у забезпеченні економічної стабільності. Водночас, існує певний ризик зростання імпорту, що може негативно вплинути на платіжний баланс країни.

Стратегії ефективного використання грошових переказів, представлені в цьому розділі, включають зниження вартості переказів, підвищення прозорості комісій, розвиток фінансової інфраструктури, впровадження сучасних

технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, а також стимулювання фінансової грамотності населення. Ці заходи спрямовані на забезпечення економічного зростання, підтримку українських сімей та стабільність фінансової системи країни.

Прогнозування динаміки грошових переказів до 2025 року свідчить про позитивні перспективи для економіки України. Очікується, що мультиплікатор на внутрішнє споживання досягне значень 2.5-3.0, що сприятиме зростанню добробуту громадян. Паралельно, вдосконалення регуляторної бази та зростання конкуренції на ринку міжнародних переказів дозволить знизити витрати на перекази і покращити доступність послуг. Інтеграція новітніх технологій, зокрема у сфері заощаджень та інвестицій, створить умови для стабілізації фінансової системи.

Разом із цим, розвиток міжнародних грошових переказів може вплинути на зменшення негативного сальдо платіжного балансу, що свідчить про потенціал для зміцнення макроекономічної стабільності України. Впровадження інновацій та підтримка офіційних каналів переказів дозволять зменшити вплив тіньової економіки та забезпечити прозорість фінансових потоків.

Загалом, розглянуті у цьому розділі аспекти свідчать про те, що міжнародні грошові перекази є потужним інструментом для економічного розвитку України. Їх ефективне використання здатне суттєво покращити макроекономічні показники, сприяти зростанню інвестиційного клімату, забезпечити стабільність фінансової системи та підтримати добробут українського населення. Однак, для досягнення цих цілей необхідно ефективно реагувати на існуючі виклики, впроваджувати інновації та дотримуватись стратегічних напрямків розвитку.

ВИСНОВКИ

Міжнародні грошові перекази посідають важливе місце в сучасній економіці, адже вони забезпечують суттєвий вплив на економічні показники, підвищують соціальний добробут населення та стабілізують фінансові системи багатьох країн. У рамках цієї дипломної роботи було проведено детальний аналіз історичних, теоретичних та практичних аспектів впливу грошових переказів на економіку, із фокусом на країни Східної Європи та Україну зокрема.

У першому розділі було висвітлено теоретико-методологічну основу дослідження. Спершу було визначено саму сутність міжнародних грошових переказів та їх роль у світовій економіці. Потім розглянуто еволюцію міжнародних грошових переказів — від древніх систем, таких як Хавала, до сучасних високотехнологічних платформ на основі блокчейну та FinTech. Було підкреслено, що міжнародні грошові перекази є ключовими каналами забезпечення фінансових потоків і впливають не лише на домогосподарства, але й на державний рівень. Сучасні платіжні системи, такі як SWIFT та SEPA, значно сприяли стандартизації транскордонних фінансових операцій і стали основою для глобалізованих економік. Було також визначені методологічні підходи до дослідження впливу грошових переказів на макроекономічні показники. Обрані формули допомогли обчислити мультиплікатори грошових переказів до макроекономічних показників (ВВП, імпорт, заощадження, платіжний баланс, внутрішнє споживання). Перед цим були зазначені минулі дослідження впливу грошових переказів, як наприклад дослідження Імаї та ін. [19], Марван та ін. [20], Салахуддін [21], які підтверджують позитивний вплив грошових переказів.

У другому розділі увага була приділена детальному аналізу впливу міжнародних грошових переказів на макроекономічні показники країн Східної Європи. Було розглянуто як позитивні, так і негативні аспекти. Спочатку розглянули механізм впливу міжнародних грошових переказів на економічне зростання країн Східної Європи, а саме минулі дослідження, як наприклад дослідження Сіміонеску [66], який порівняв моделі еміграції Румунії, члена ЄС, із моделями Молдови та України, саме не з членами ЄС. Висновки зазначили, що

Румунія, втративши 17% свого населення, отримувала грошові перекази на 2,5 % більше, ніж у двох інших зазначених країнах. Загалом дослідження підтвердили, що грошові перекази сприяють підвищенню рівня внутрішнього споживання, стимулюють інвестиції та знижують рівень бідності. Наприклад, у Хорватії мультиплікатор впливу грошових переказів на ВВП досяг значення 1,72 у 2023 році. Водночас аналіз показав, що значні потоки грошових переказів можуть призвести до підвищення імпорту, посилення інфляції та зниження міжнародної конкурентоспроможності через зміцнення обмінного курсу. Також грошові перекази мають неоднозначний вплив на платіжний баланс: у деяких країнах вони сприяють чистому притоку капіталу, тоді як в інших можуть спричинити відтік.

Третій розділ було присвячено аналізу практичних аспектів і перспектив розвитку міжнародних грошових переказів в Україні. Було визначено вплив грошових переказів за минулі роки. Наприклад вплив грошових переказів на імпорт. Як зазначено вище, то можемо спостерігати кореляцію з мультиплікатором переказів на внутрішнє споживання – за 2019 рік він досягнув екстремуму. Встановлено, що ці перекази мають значний позитивний вплив на українську економіку, зокрема, стимулюють споживання, підтримують заощадження, створюють додаткові можливості для фінансування соціально значущих проектів. Економетричний аналіз, проведений у рамках роботи з використанням регресійних моделей на даних за 2013-2021, дозволив кількісно оцінити вплив грошових переказів на окремі макроекономічні показники України. Аналіз підтвердив наявність позитивного зв'язку переказів із розглянутими показниками. Найбільш сильний та статистично високозначущий вплив виявлено на витрати на споживання (коефіцієнт детермінації $R^2 \approx 0,92$). Також підтверджено статистично значущий позитивний вплив переказів на ВВП на душу населення ($R^2 \approx 0,52$). Водночас, прямий вплив переказів на показник доходу (у вимірі, представленому в даних) виявився статистично незначущим на 5% рівні. У моделі множинної регресії для заощаджень, хоча загальна модель, що включала також імпорт, дохід та споживання, була значущою,

індивідуальний внесок грошових переказів, при контролі інших факторів, також виявився статистично незначущим. Ці результати, незважаючи на обмеження, пов'язані з малим обсягом вибірки, вказують на ключову роль переказів у стимулюванні споживання та підтримці ВВП на душу населення в Україні. Проте, з огляду на геополітичну нестабільність, виникають і виклики, такі як необхідність підвищення регуляторної прозорості та боротьби з незаконними фінансовими потоками. Прогнози на наступні роки свідчать, що впровадження інноваційних технологій, таких як блокчейн, може забезпечити мультиплікатор впливу переказів на внутрішнє споживання на рівні 2,5-3,0, а мультиплікатор впливу на ВВП — до 2,0%.

Практична цінність цього дослідження полягає у розробці рекомендацій для підвищення ефективності міжнародних грошових переказів в Україні. Зокрема, було запропоновано:

- Стимулювати розвиток фінансових технологій та підтримувати фінтех-стартапи, які забезпечують швидкі, безпечні та доступні перекази.
- Зменшити вартість переказів через реформу комісійної політики, орієнтуючись на цільовий рівень у 3%.
- Підвищити рівень фінансової грамотності населення, забезпечуючи доступ до сучасних інструментів переказів.
- Інвестувати в банківську інфраструктуру, зокрема у сільській місцевості.
- Розробити стимули для офіційного використання каналів переказів, мінімізуючи тіньову економіку.

Дослідження також демонструє потребу у подальшому науковому аналізі впливу цифрових валют і нових фінансових платформ на міжнародні перекази, а також їхній зв'язок із глобальними ринками капіталу. Значний потенціал для розширення досліджень надають питання інтеграції блокчейн-систем із традиційною банківською інфраструктурою, впровадження цифрових валют центральних банків (CBDC) та розробка механізмів зниження ризиків.

Загалом, міжнародні грошові перекази є потужним інструментом економічного зростання та соціальної стабільності, проте вимагають зваженого державного регулювання для максимізації їх позитивного впливу та мінімізації ризиків. Ефективна реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме сталому розвитку фінансової системи України та покращенню добробуту її громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Increasing the macroeconomic impact of remittances on development. Dilip Ratha. URL: http://dilipratha.com/index_files/G8Berlin.pdf(date of access: 23.03.2025).
2. H. Adams JR R. Evaluating the economic impact of international remittances on developing countries using household surveys: a literature review. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00220388.2011.563299>.
3. Банківська система / В. Бабенко-Левада та ін. Репозитарій ОНУ імені І.І.Мечникова :: e|ONUar :: Головна. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/733dd05b-5f71-405a-a353-a1b9e8bb45c7/content> (дата звернення: 23.03.2025).
4. Герасимчук З. В., Гоманюк О. К. Розвиток регіональних ринків банківських послуг: теорія, методологія, практика. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12024/1/Розвиток%20регіональних%20ринків%20банківських%20послуг.pdf>.
5. Банківські операції і технології / О. Гладчук та ін. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10986/Н-092_Гладчук,%20Федишин,%20Марич%20БОТ%20нмп.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 23.03.2025).
6. Варцаба В. І., Заславська О. І. Електронний репозитарій ДВНЗ "УжНУ": сучасне банківництво: теорія і практика. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/18959> (дата звернення: 23.03.2025).
7. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин в умовах ринкового реформування економіки України. DSpace at West Ukrainian National University: Головна сторінка. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1412/1/Автореферат_Дзюблюк_О.В..pdf (дата звернення: 23.03.2025).
8. Заславська О. І. Аналіз та оцінка сучасного стану роздрібного банківського бізнесу в Україні у сфері кредитування. LIBNAS | LIBRARY PORTAL OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE. URL:

[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_met&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuues_2021_1_18)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_met&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuues_2021_1_18](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_met&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuues_2021_1_18)
(дата звернення: 23.03.2025).

9. Гладчук О. М., Ткачук І. Я., Харабара В. М. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7257/БАНКІВСЬКІ%20ОПЕРАЦІЇ%20навч%20посібник.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 23.03.2025).

10. The impact of international money transfers on the global economy - european merchant bank UAB. European Merchant Bank UAB. URL: <https://em.bank/blog/fintech/the-impact-of-international-money-transfers-on-the-global-economy/> (дата звернення: 23.03.2025).

11. Ursu S. The role of remittances in economic development URL: <https://www.developmentaid.org/news-stream/post/176534/remittances-in-economic-development> (дата звернення: 23.03.2025).

12. Міжнародні грошові перекази. Банк Кредит Дніпро. URL: <https://credidnopr.com.ua/prywatnym-osobam/groshovi-perekazy/mizhnarodni-groshovi-perekazy> (дата звернення: 23.03.2025).

13. Understanding international remittances: essential role in global economy. CBiBank. URL: <https://www.cbibank.com/wiki-en/understanding-international-remittances-essential-role-in-global-economy/> (дата звернення: 23.03.2025).

14. The global money transfer system: A historical journey - insights from DNBC financial group. URL: <https://www.dnbcgroup.com/blog/global-money-transfer-system-insight-from-dnbc/> (дата звернення: 23.03.2025).

15. Ofx. The past, present and future of global money transfer. URL: <https://www.forbes.com/sites/ofx/2018/09/12/the-past-present-and-future-of-global-money-transfer/> (дата звернення: 23.03.2025).

16. Cazachevici, Alina, Havranek, Tomas & Horvath, Roman, 2020. Remittances and economic growth: A meta-analysis. *World development*, 134, p. 105021. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105021>
17. Chami, R., Fullenkamp, C. & Jahjah, S., 2003. Are Immigrant Remittance Flows a Source of Capital for Development, [Place of publication not identified]: International Monetary Fund. <https://doi.org/10.2139/ssrn.463002>
18. Oladipo, O.S., 2020. Migrant Workers' Remittances And Economic Growth: A Time Series Analysis. *The Journal of developing areas*, 54(4), pp. 75–88. <https://doi.org/10.1353/jda.2020.0038>
19. Imai, Katsushi S., Raghav Gaiha, Abdilahi Ali, and Nidhi Kaicker (2014) Remittances, Growth and Poverty: New Evidence from Asian Countries. *Journal of Policy Modeling* 36: 524-538. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2014.01.009>
20. Marwan, Nur F., Kadir, Nur A. A., Hussin, Adibah, Zaini, Azniza, Rashid, M. E., and Helmi, Z.A.G. (2013) Export, Aid, Remittance and Growth: Evidence from Sudan. *Procedia Economics and Finance* 7:3-10. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00211-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00211-6)
21. Salahuddin, Mohammad (2013) Empirical Link between Growth and Remittance: Evidence from Panel Data. *Journal of Applied Business and Economics* 14: 19-29.
22. Feeny, Simon, Iamsiraroj, Sasi & McGillivray, Mark, 2014. Remittances and Economic Growth: Larger Impacts in Smaller Countries? *The Journal of development studies*, 50(8), pp.1055–1066. <https://doi.org/10.1080/00220388.2014.895815>
23. Shahbaz, Muhammad, Rehman, Ijaz Ur & Mahdzan, Nurul Shahnaz Ahmad, 2013. Linkages between income inequality, international remittances and economic growth in Pakistan. *Quality & quantity*, 48(3), pp. 1511–1535. <https://doi.org/10.1007/s11135-013-9850-4>
24. Pradhan, Gyan, Upadhyay, Mukti & Upadhyaya, Kamal, 2008. Remittances and economic growth in developing countries. *European journal of development research*, 20(3), pp. 497–506. <https://doi.org/10.1080/09578810802246285>

25. Mundaca, B.G., 2009. Remittances, Financial Market Development, and Economic Growth: The Case of Latin America and the Caribbean. *Review of development economics*, 13(2), pp.288–303. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9361.2008.00487.x>
26. Lucas, R.E.B., 1987. Emigration to South Africa's Mines. *The American economic review*, 77, pp. 313–30.
27. Rozelle, S., Taylor, J.E. & DeBrauw, A., 1999. Migration, Remittances, and Agriculture Productivity in China. *The American economic review*, 89, pp. 287–91. <https://doi.org/10.1257/aer.89.2.287>
28. Woodruff, C. & Zenteno, R., 2007. Migration Networks and Microenterprises in Mexico. *Journal of development economics*, 82, pp. 509–28. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2006.03.006>
29. Stahl, C.W & Arnold, F, 1986. Overseas workers' remittances in Asian development (migrants). *The International migration review*, 20(4), pp. 899–925. <https://doi.org/10.1177/019791838602000409>
30. Catrinescu, Natalia et al., 2009. Remittances, Institutions, and Economic Growth. *World development*, 37(1), pp. 81–92. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2008.02.004>
31. Peprah, James Atta, Kwesi Ofori, Isaac & Asomani, Abel Nyarko, 2019. Financial development, remittances and economic growth: A threshold analysis. *Cogent economics & finance*, 7(1), p. 1625107. <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1625107>
32. Hassan, Gazi M & Holmes, Mark J, 2016. Do Remittances Facilitate a Sustainable Current Account? *World economy*, 39(11), pp.1834–1853. <https://doi.org/10.1111/twec.12361>
33. Farzanegan, Mohammad Reza & Hassan, Sherif Maher, 2019. How does the flow of remittances affect the trade balance of the Middle East and North Africa? *Journal of economic policy reform*, pp. 1–19.

34. Tung, L.T., 2018. Impact of remittance inflows on trade balance in developing countries. *Economics & sociology*, 11(4), pp.80–95. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2018/11-4/5>
35. Keynes, J.M., 1936. *The general theory of employment, interest and money*
36. The method for estimating the impact of migrants' remittances on the financial and economic development of A country. *MIND journal*. 2020. No. 10/2020. URL: <https://doi.org/10.36228/mj.10/2020.5> (дата звернення: 23.03.2025).
37. Bunduchi, E. et al. (2019) “Macroeconomic Determinants of Remittances: Evidence from Romania”, *Applied Economics*, Vol. 51, No. 35, pp. 3876–3889, <https://doi.org/10.1080/00036846.2019.1584386>.
38. El-Sakka, M. I. T., McNabb, R. (1999) “The Macroeconomic Determinants of Emigrant Remittances”, *World Development*, Vol. 27, No. 8, pp. 1493–1502, [http://dx.doi.org/10.1016/S0305-750X\(99\)00067-4](http://dx.doi.org/10.1016/S0305-750X(99)00067-4).
39. Tolmacheva, S. (2020) “International Migration & Economic Development: The Case of EU Countries”, *Amazonia Investiga*, Vol. 9, No. 27, pp. 104–115, <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.11>.
40. Butkus M., Matuzevičiūtė K., Raupytė K. (2020) “Effects of Remittances on Poverty: Evidence in CEE Countries”, *Organizations and Markets in Emerging Economies*, Vol. 11, No. 1, pp. 69–82, <https://doi.org/10.15388/omee.2020.11.24>.
41. Meyer, D., Shera, A. (2017) “The Impact of Remittances on Economic Growth: An econometric model”, *EconomiA*, Vol. 18, No. 2, pp. 147–155, <https://doi.org/10.1016/j.econ.2016.06.001>.
42. Kabat, L., Cibák, L., Filip, S. (2020) “The Remittance Inflows in VISEGRAD Countries: a Source of Economic Growth, or Migration Policy Misting”, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, Vol. 8, No. 2, pp. 606–628, [http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2\(37\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2(37)).
43. Badinger, H., Müller, W., Tondl, G. (2004) “Regional Convergence in the European Union, 1985-1999: A Spatial Dynamic Panel Analysis”, *Regional Studies*, Vol. 38, No. 3, pp. 241–253, <https://doi.org/10.1080/003434042000211105>.

44. Barro, R. J. (2015) “Convergence and Modernisation”, *The Economic Journal*, Vol. 125, No. 585, pp. 911–942, <https://doi.org/10.1111/eoj.12247>.
45. Barro, R. J., Sala-i-Martin, X. (2004) *Economic Growth*, 2nd Edition, Cambridge: The MIT Press.
46. Bouayad-Agha, S., Védrine, L. (2010) “Estimation Strategies for a Spatial Dynamic Panel using GMM. A New Approach to the Convergence Issue of European Regions”, *Spatial Economic Analysis*, Vol. 5, No. 2, pp. 205–227, <https://doi.org/10.1080/17421771003730711>.
47. Incaltarau, C. et al. (2021) “Migration, Regional Growth and Convergence: A Spatial Econometric Study on Romania”, *The Annals of Regional Science*, Vol. 66, pp. 497–532, <https://doi.org/10.1007/s00168-020-01019-w>.
48. Baldwin, R. E. (1999) “Agglomeration and endogenous capital”, *European Economic Review*, Vol. 43, No. 2, pp. 253–280, [https://doi.org/10.1016/S0014-2921\(98\)00067-1](https://doi.org/10.1016/S0014-2921(98)00067-1).
49. Krugman, P. (1991) “Increasing Returns and Economic Geography”, *Journal of Political Economy*, Vol. 99, No. 3, pp. 483–499, <https://doi.org/10.1086/261763>.
50. Stark, O., Bloom, D. E. (1985) “The New Economics of Labor Migration”, *The American Economic Review*, In *Papers and Proceedings of the Ninety-Seventh Annual Meeting of the American Economic Association*, May, 1985, Vol. 75, No. 2, pp. 173–178, Available at: <https://www.jstor.org/stable/1805591>
51. El-Sakka, M. I. T., McNabb, R. (1999) “The Macroeconomic Determinants of Emigrant Remittances”, *World Development*, Vol. 27, No. 8, pp. 1493–1502, [http://dx.doi.org/10.1016/S0305-750X\(99\)00067-4](http://dx.doi.org/10.1016/S0305-750X(99)00067-4).
52. Buch, C. M., Kuckulenz, A. (2004) *Worker Remittances and Capital Flows to Developing Countries*, Discussion Paper, No. 04-31, ZEW – Centre for European Economic Research / Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung (ZEW), Available at: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.535802>
53. Hathroubi, S., Aloui, C. (2016) “On Interactions Between Remittance Outflows and Saudi Arabian Macroeconomy: New Evidence from Wavelets”,

Economic Modelling, Vol. 59, pp. 32–45, <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2016.06.018>.

54. Akkoyunlu, Ş., Kholodilin, K. A. (2008) “A Link Between Workers’ Remittances and Business Cycles in Germany and Turkey”, *Emerging Markets Finance and Trade*, Vol. 44, No. 5, pp. 23–40, <https://doi.org/10.2753/REE1540-496X440502>.

55. Vargas-Silva, C. (2008) “Are Remittances Manna from Heaven? A Look at the Business Cycle Properties of Remittances”, *The North American Journal of Economics and Finance*, Vol. 19, No. 3, pp. 290–303, <https://doi.org/10.1016/j.najef.2008.03.001>.

56. Šimková, M., Langhamrová, J. (2015) “Remittances and their Impact on the Czech Economy”, *Prague Economic Papers*, Vol. 24, No. 5, pp. 562–580, doi: 10.18267/j.pep.548.

57. Kapur, D. (2004) *Remittances: The New Development Mantra*, G-24 Discussion Paper Series, No. 29, New York and Geneva: UNCTAD. Available at: [https:// unctad.org/system/files/official-document/gdsmdpbg2420045_en.pdf](https://unctad.org/system/files/official-document/gdsmdpbg2420045_en.pdf)

58. Amuedo-Dorantes, C., Pozo, S. (2006) “Remittances as Insurance: Evidence from Mexican Migrants,” *Journal of Population Economics*, Vol. 19, pp. 227–54, <https://doi.org/10.1007/s00148-006-0079-6>.

59. Taylor, E. et al. (2005) *Remittances, Inequality and Poverty: Evidence from Rural Mexico*, Working Paper, Davis: Department of Agricultural and Resource Economics, University of California, No. 05-003, Available at: <<http://dx.doi.org/10.22004/ag.econ.60287>>

60. Rausser, G., et al. (2018) “Migrant Remittances and Their Impact on the Economic Development of the Baltic States”, *Geographica Pannonica*, Vol. 22, No. 3, pp. 165–175, <https://doi.org/10.5937/gp22-16988>.

61. Meyer, D., Shera, A. (2017) “The Impact of Remittances on Economic Growth: An econometric model”, *EconomiA*, Vol. 18, No. 2, pp. 147–155, <https://doi.org/10.1016/j.econ.2016.06.001>.

62. Kajdi, L., Ligeti, A. S. (2020) “Remittance Behaviour of Intra-EU Migrants – Evidence from Hungary”, *Comparative Population Studies*, Vol. 45, pp. 87–114, <https://doi.org/10.12765/CPoS-2020-04>.

63. Barbone, L., Pietka-Kosinska, K., Topinska, K. (2012) “The Impact of Remittances on Poland’s Economy”, CASE Network E-briefs, No. 12, Available at: <[https:// www.files.ethz.ch/isn/154560/2012-12_Barbone.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/154560/2012-12_Barbone.pdf)>

64. Bayar, Y. (2015) “Impact of Remittances on the Economic Growth in the Transitional Economies of the European Union”, Economic Insights – Trends and Challenges, Vol. 4, No. 3, pp. 1–10.

65. Gjini, A. (2013) “The Role of Remittances on Economic Growth: An Empirical Investigation Of 12 CEE Countries”, International Business & Economics Research Journal (IBER), Vol. 12, No. 2, pp. 193–204, <https://doi.org/10.19030/iber.v12i2.7631>.

66. Simionescu, M. (2019) “European Economic Integration and Migration in Romania”, Economic Research-Ekonomska Istraživanja, Vol. 32, No. 1, pp. 3607–3626, <https://doi.org/10.1080/1331677X.2019.1674176>.

67. Silași, G., Simina, O. L. (2008) “Labour Market Distortions as New Challenges Beyond the EU Enlargement: The Romanian case”, In Silași, G., Simina, O. L. eds., Migration, Mobility and Human Rights at the Eastern Border of the European Union – Space of Freedom and Security, Timisoara: Publishing House of the West University.

68. Goschin, Z. (2013) “The Remittances as a Potential Economic Growth Resource for Romania”, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, Vol. 15, No. 2, pp. 655–661, <https://doi.org/10.29302/oeconomica.2013.15.2.29>.

69. Niță, G. (2018) “Remittances from Migrant Workers and their Importance in Economic Growth”, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Science, Vol. 7, No. 2, pp. 161–166, <http://dx.doi.org/10.6007/IJARAFMS/v8-i1/4041>.

70. Mansoor, A., Quillin, B. (2007) Migration and Remittances: Eastern Europe and the former Soviet Union, World Bank, Washington, DC: The World Bank, Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6920>

71. Haller, A. P., Butnaru, R. C., Butnaru, G. I. (2018) “International Migrant Remittances in the Context of Economic and Social Sustainable Development. A

Comparative Study of Romania-Bulgaria”, *Sustainability*, Vol. 10, No. 4, pp. 1156–1190, <https://doi.org/10.3390/su10041156>.

72. Blouchoutzi, A., Nikas, C. (2010) “The Macroeconomic Implications of Emigrants’ Remittances in Romania, Bulgaria and Albania”, *Post-Communist Economies*, Vol. 22, No. 4, pp. 547–558, <https://doi.org/10.1080/14631377.2010.518479>.

73. Kersan-Škabić I., Tijanić L. The impact of remittances on economic development in the central and eastern european countries. *Zbornik radova ekonomskog fakulteta u rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu/proceedings of rijeka faculty of economics: journal of economics and business*. 2022. Vol. 40, no. 2. P. 281–296. URL: <https://doi.org/10.18045/zbefri.2022.2.281> (дата звернення: 23.03.2025).

74. The World Bank. Personal remittances, received (% of GDP) URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS> (дата звернення: 23.03.2025).

75. Eurostat. Language selection | European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_rem6/default/bar?lang=en (дата звернення: 23.03.2025).

76. The World Bank. Imports of goods and services. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.ZS> (дата звернення: 23.03.2025).

77. Eurostat. Gross disposable income data. Language selection | European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teina090/default/table?lang=en> (дата звернення: 23.03.2025).

78. Disposable income by country 2025. Current World Population: 8,005,176,000. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/disposable-income-by-country> (дата звернення: 23.03.2025).

79. World Bank Group. Personal remittances, paid. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BM.TRF.PWKR.CD.DT> (дата звернення: 23.03.2025).

80. STANDING COMMITTEE ON PROGRAMMES AND FINANCE Nineteenth Session REMITTANCES: SOCIOECONOMIC OPPORTUNITIES AND CHALLENGES. International Organization for Migration | IOM, UN Migration. URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2019-01/S-19-6%20-%20Socioeconomic%20opportunities%20and%20challenges%20of%20remittances.pdf> (дата звернення: 23.03.2025).

81. The World Bank. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/510061468045574426/pdf/wps4213.pdf> (дата звернення: 23.03.2025).

82. The World Bank. Final consumption expenditure. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.TOTL.CD?view=chart&locations=UA> (дата звернення: 23.03.2025).

83. Household income and expenditure of Ukraine Archives. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdn/dvn_ric/dvn_ric_e/arh_dvn_kv_e.htm (дата звернення: 23.03.2025).

84. The World Bank. GDP per capita. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=UA> (дата звернення: 23.03.2025).

85. Ukraine household income per capita, 1999 – 2024 | CEIC data. Global Economic Data, Indicators, Charts & Forecasts | CEIC. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/ukraine/annual-household-income-per-capita> (дата звернення: 23.03.2025).

86. Ukraine (UKR) exports, imports, and trade partners | the observatory of economic complexity. The Observatory of Economic Complexity. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr?latestTrendsFlowSelectorNonSubnat=flow1&yearlyTradeFlowSelector=flow0> (дата звернення: 23.03.2025).

87. Мінфін. Грошові перекази в україну (2008-2025). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/transfer/> (дата звернення: 23.03.2025).

88. Національний банк України. Міжнародні надавачі послуг зобов'язалися сприяти зменшенню вартості переказу коштів в Україну. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-nadavachi-poslug-zobovyazalisya-spriyati-zmenschennyu-vartosti-perekazu-koshtiv-v-ukrayinu> (дата звернення: 23.03.2025).

89. Стратегія розвитку фінансового сектору україни до 2025 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_zvit_2021.pdf?v=6 (дата звернення: 23.03.2025).

90. Стратегія розвитку фінансового сектору україни до 2025 року. Національний банк України. URL: https://monetary-policy-debates.bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_2020-01-16_pr.pdf (дата звернення: 23.03.2025).

91. Shumilo O. S., Yevtushenko V. A., Kovalova Y. O. The current state of development of international money transfers in ukraine. Business inform. 2023. Vol. 7, no. 546. P. 134–139. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-134-139> (дата звернення: 23.03.2025).

92. "Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання". Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/perekazi-migrantiv-z-za-kordonu-ta-mozhlivi-zakhodi-schodo-ikh> (дата звернення: 23.03.2025).

93. Ilgaz H. Evolution of international money transfers: challenges and future directions • definex | consulting, technology & labs. DefineX | Consulting, Technology & Labs •. URL: <https://www.teamdefinex.com/insights/evolution-of-international-money-transfers-challenges-and-future-directions/> (дата звернення: 23.03.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

1. Макроекономічні показники країн Східної Європи у 2023 році

	Імпорт I	Наявний дохід 2022	Наявний дохід 2023	Внутрішнє споживання C	Приріст імпорту	Приріст наявного доходу	Приріст витрат на споживання	Грошові перекази R млн. дол. США	Заощадження S
Болгарія	-353.25	83887	90770	884.70	-0.055	0.082	0.013	2354.76	2708.01
Хорватія	-893.93	69416	79986	3463.19	-0.053	0.152	0.041	6075.99	6969.92
Латвія	-40.17	35867	39017	217.96	-0.020	0.088	0.011	1234.75	1274.93
Литва	13.04	64752	71751	-39.44	-0.053	0.108	-0.003	976.71	963.66
Угорщина	86.55	163069	188724	-405.66	-0.043	0.157	-0.011	5067.13	4980.58
Польща	-47.99	630132	719520	504.08	-0.015	0.142	0.007	8541.00	8588.99
Словенія	-17.27	55248	62814	70.14	-0.045	0.137	0.007	924.52	941.79

2. Аналітичні коефіцієнти та мультиплікатори на основі макроекономічних показників країн Східної Європи

	MPC =приріст витрат на споживання/приріст наявного доходу	MPM=приріст імпорту/приріст загального доходу	Мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання	Мультиплікатор грошових переказів на імпорт	Мультиплікатор заощаджень від грошових переказів	Мультиплікатор грошових переказів до ВВП	BoPr= R-I	Отримані особисті перекази середнє 2004-2023 від ВВП
Болгарія	0.164	-0.665	0.376	-0.150	1.150	1.526	2708.01	3.34%
Хорватія	0.269	-0.348	0.570	-0.147	1.147	1.717	6969.92	5.21%
Латвія	0.122	-0.226	0.177	-0.033	1.033	1.209	1274.93	4.06%
Литва	-0.028	-0.494	-0.040	0.013	0.987	0.946	963.66	2.95%
Угорщина	-0.068	-0.271	-0.080	0.017	0.983	0.903	4980.58	2.01%
Польща	0.050	-0.105	0.059	-0.006	1.006	1.065	8588.99	1.65%
Словенія	0.053	-0.327	0.076	-0.019	1.019	1.095	941.79	0.87%

Додаток Б

Динаміка макроекономічних показників та впливу грошових переказів в Україні у 2012–2021 роках

Україна	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Імпорт, млн. дол. США	89700	84900	59600	40300	42600	53100	61100	64000	56200	73100
Дохід, млн. дол. США	0.1761	0.1850	0.1276	0.0811	0.0803	0.0997	0.1194	0.1449	0.1500	0.1783
Витрати на споживання млн. дол. США	0.1761	0.1708	0.1860	0.2179	0.2552	0.3281	0.4027	0.4702	0.4983	0.6077
Приріст імпорту		-0.05	-0.30	-0.32	0.06	0.25	0.15	0.05	-0.12	0.30
Приріст доходу		0.05	-0.31	-0.36	-0.01	0.24	0.20	0.21	0.04	0.19
Приріст витрат		-0.03	0.09	0.17	0.17	0.29	0.23	0.17	0.06	0.22
Гранична сх до спож. МРС		-0.60	-0.29	-0.47	-16.34	1.18	1.15	0.79	1.70	1.17
Гранична сх до імпорту МРМ		-1.06	0.96	0.89	-5.45	1.02	0.76	0.22	-3.45	1.60
Грошові перекази в Україну з-за кордону млн. дол. США		8537	6489	6959	7535	9287	11111	11921	11980	14019
Заощадження млн. дол. США		-10111.23	-3277.58	8228.52	6150.78	5361.08	1975.63	-126.79	-1970.40	-1405.29
Мультиплікатор грошових переказів на внутрішнє споживання		-0.55	-0.01	-0.05	-0.99	-0.02	0.38	1.57	-1.15	-0.41
Мультиплікатор грошових переказів на імпорт		0.28	-0.27	-0.40	0.84	1.18	1.21	0.45	0.89	1.10
Мультиплікатор заощаджень від грошових переказів		-1.18	-0.51	1.18	0.82	0.58	0.18	-0.01	-0.16	-0.10
Мультиплікатор грошових переказів до ВВП		0.16	1.26	1.35	-0.83	-0.20	0.17	2.12	-1.05	-0.51
Вплив грошових переказів на платіжний баланс		-76363	-53111	-33341	-35065	-43813	-49989	-52079	-44220	-59081
ВВП на душу населення		4129.90	3054.91	2094.47	2158.46	2604.29	3059.05	3619.86	3709.77	4775.95

Кореляційна таблиця макроекономічних показників України в 2012-2021 роках

		Дохід	Витрати	Приріст імпорту	Приріст доходу				Грошові перекази							
Імпорт	1															
Дохід	0.93	1														
Витрати	0.19	0.40	1													
Приріст імпорту	0.29	0.21	0.60	1												
Приріст доходу	0.42	0.37	0.63	0.90	1											
Приріст витрат	-0.44	-0.50	0.38	0.58	0.36	1										
MPC	0.44	0.49	0.34	0.00	0.16	-0.01	1									
MPM	0.29	0.18	0.12	0.11	0.03	0.36	0.74	1								
Грошові перекази	0.43	0.58	0.96	0.65	0.74	0.24	0.43	0.16	1							
Заощадження	-0.89	-0.89	0.00	0.06	-0.13	0.75	-0.34	-0.04	-0.20	1						
Мультиплікатор переказів на споживання	0.11	-0.01	0.13	0.10	0.22	0.33	0.38	0.59	0.16	0.08	1					
Мультиплікатор переказів на імпорт	0.14	0.14	0.64	0.89	0.87	0.48	-0.03	-0.17	0.67	0.09	-0.15	1				
Мультиплікатор заощаджень від переказів	-0.89	-0.86	0.01	0.03	-0.17	0.70	-0.36	-0.08	-0.19	0.99	0.04	0.05	1			
Мультиплікатор переказів до ВВП	0.00	-0.08	-0.26	-0.43	-0.32	-0.02	0.30	0.54	-0.26	0.01	0.83	-0.67	0.00	1		
Вплив грошових переказів на платіжний баланс	-0.98	-0.88	-0.02	-0.18	-0.30	0.52	-0.38	-0.27	-0.26	0.92	-0.08	-0.02	0.91	-0.05	1	
ВВП на душу населення	0.87	0.97	0.58	0.35	0.45	-0.32	0.48	0.23	0.72	-0.77	0.00	0.26	-0.75	-0.14	-0.79	1

1. Регресійна модель впливу грошових переказів на дохід

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0.583
R Square	0.340
Adjusted R Square	0.246
Standard Error	0.033
Observations	9

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0.004	0.004	3.613	0.099
Residual	7	0.008	0.001		
Total	8	0.012			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	0.046	0.045	1.006	0.348	-0.062	0.153	-0.062	0.153
Грошові перекази в Україну з-за кордону млн. дол. США	8.58798E-06	4.51827E-06	1.90072507	0.099100297	-2.09602E-06	1.9272E-05	-2.09602E-06	1.9272E-05

2. Регресійна модель впливу грошових переказів на витрати на споживання

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0.96
R Square	0.92
Adjusted R Square	0.91
Standard Error	0.05
Observations	9

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0.18	0.18	79.11	4.60599E-05
Residual	7	0.02	0.00		
Total	8	0.19			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	-0.20	0.06	-3.19	0.02	-0.36	-0.05	-0.36	-0.05
Грошові перекази в Україні з-за кордону млн. дол. США	5.66794E-05	6.37253E-06	8.894335565	4.60599E-05	4.16108E-05	7.1748E-05	4.16108E-05	7.1748E-05

3. Регресійна модель впливу грошових переказів на ВВП на душу населення

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0.72
R Square	0.52
Adjusted R Square	0.45
Standard Error	664.98
Observations	9

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	3373445.59	3373445.59	7.63	0.03
Residual	7	3095424.48	442203.50		
Total	8	6468870.07			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	823.18	904.48	0.91	0.39	-1315.57	2961.94	-1315.57	2961.94
Грошові перекази в Україну з-за кордону млн. дол. США	0.248161753	0.089848138	2.762013317	0.028014581	0.035704667	0.460618839	0.035704667	0.460618839

4. Множинна регресія залежності заощаджень від імпорту, доходу, витрат на споживання та грошових переказів

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0.97
R Square	0.94
Adjusted R Square	0.89
Standard Error	1890.07
Observations	9

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	4	240161768.93	60040442.23	16.81	0.01
Residual	4	14289525.50	3572381.37		
Total	8	254451294.43			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	13903.45	4368.02	3.18	0.03	1775.89	26031.00	1775.89	26031.00
Імпорт, млн. дол. США	0.01	0.22	0.04	0.97	-0.60	0.62	-0.60	0.62
Дохід, млн. дол. США	-165515.51	65385.27	-2.53	0.065	-347054.12	16023.10	-347054.12	16023.10
Витрати на споживання млн. дол. США	8723.82	32107.80	0.27	0.80	-80421.71	97869.35	-80421.71	97869.35
Грошові перекази в Україну з-за кордону млн. дол. США	0.468	1.97	0.24	0.824	-4.99	5.93	-4.99	5.93